

palau reial, 1

250 PTS./MAIG 1986/MONOGRÀFIC-1

// CONGRÉS·IN TERNACIO NAL·DE·LA· LLENGVA· CATALANA· MCMVI **86**

MATIES GARCIAS M. PAU JANER

ANDREU MANRESA CATERINA MIR JOAN C. MUNTANER

M. ANTÒNIA MUNAR J. RAMIS JOANA M. ROQUE

SEBASTIÀ VERD BIEL VILANOVA

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Edita: Consell Insular de Mallorca
Gabinet d'Informació
C/. Palau Reial, 1

Direcció: Francisca Sancho

Coordinació: Sebastià Verd

Assessor Lingüístic: Joan Obrador

Disseny: DME

Fotocomposició: OMNI, S.A.

Impressió: Gráficas Terrasa

Dipòsit legal: PM-493/1984

El Consell Insular de Mallorca fa
constar que no es considera responsable
de les opinions subscrietes als articles
que conformen la revista.

SUMARI

EL CATALÀ ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ
Sebastià Verd

5

Consell Insular de Mallorca
Gabinet de Premsa (Revista Palau Reial, 1)
C/. Palau Reial, 1
07001 PALMA DE MALLORCA

Consell Insular de Mallorca
Gabinet de Premsa (Revista Palau Reial, 1)
C/. Palau Reial, 1
07001 PALMA DE MALLORCA

Nom i llinatges: .....

Domicili: .....

Població: ..... D. P. ....

Província: .....

Se subscriu per 4 números a la revista «**Palau Reial 1**» a partir del núm .....

per un import de 900,- Pts. quantitat que es farà efectiva mitjançant taló bancari a nom de «Palau Reial 1» (Revista del Consell Insular de Mallorca) ó per gir postal.

Data .....

Firma,

Nom i llinatges: .....

Domicili: .....

Població: ..... D. P. ....

Província: .....

Se subscriu per 4 números a la revista «**Palau Reial 1**» a partir del núm .....

per un import de 900,- Pts. quantitat que es farà efectiva mitjançant taló bancari a nom de «Palau Reial 1» (Revista del Consell Insular de Mallorca) ó per gir postal.

Data .....

Firma,

SUMARI

EL CATALÀ ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ Sebastià Verd	5
UN CONGRÉS PEL FUTUR DE LA LLENGUA Caterina Mir	6-10
EL LLENGUATGE DE LA TELEVISIÓ A LES BALEARS. UNA EXPERIÈNCIA PERIODÍSTICA Joan Carles Muntaner	11-13
L'OFERTA RADIOFÒNICA A LES ILLES BALEARS Andreu Manresa	14-18
PROPOSTA PER A UNA PREMSA EN CATALÀ Sebastià Verd; Josep Ramis	19-21
LA PREMSA FORANA DE L'ILLA DE MALLORCA Maties Garcias	22-25
ELS GABINETS DE PREMSA MUNICIPALS IMPULSORS DE LA NORMALITZACIÓ Joana M. Roque i Biel Vilanova	26-29
LA POLÍTICA LINGÜÍSTICA DEL CONSELL INSULAR DE MALLORCA M. Antònia Munar	30-32
UNA VISITA A LA BIBLIOTECA CATALANA DE LA UNIVERSITAT DE FRANKFURT AM MAIN M. Pau Janer	33-34

**// CONGRÉS·IN
TERNACIO
NAL·DE·LA·
LLENGVA·
CATALANA·
MCMVI 86**

Logotip: II Congrés de la Llengua
Catalana 1986.

NUMERO

EL CATALAN EN EL SIGLO XIX

EN CONGRESO DEL FUTURO DE LA LENGUA

EL LENGUAJE DE LA VIDA Y LA LINGÜÍSTICA

LA LINGÜÍSTICA Y LA LINGÜÍSTICA

PROBLEMAS DE LA LINGÜÍSTICA EN CATALAN

LA LINGÜÍSTICA Y LA LINGÜÍSTICA

LA LINGÜÍSTICA Y LA LINGÜÍSTICA

LA LINGÜÍSTICA Y LA LINGÜÍSTICA

LA LINGÜÍSTICA Y LA LINGÜÍSTICA

LA LINGÜÍSTICA Y LA LINGÜÍSTICA

LA LINGÜÍSTICA Y LA LINGÜÍSTICA

EL CATALÀ ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Sebastià Verd

L

a possibilitat d'una premsa d'informació general escrita en català és, a les nostres illes, més real del que en principi es pot imaginar. Almanco aquesta és l'opinió d'alguns periodistes - no gaires - que des de fa temps pensen en una alternativa de premsa en la nostra llengua capaç de completar el ventall informatiu de les Balears, on el català queda reservat, exclusivament, per a alguns espais de ràdio i televisió.

Aquest, segurament, podria ser el missatge més adient amb motiu de la celebració del Congrés Internacional de la Llengua Catalana i, en concret, de l'encontre de l'àrea de mitjans de comunicació i noves tecnologies que tindrà lloc a Perpinyà els dies 2, 3 i 4 del Maig que ve.

Palau Reial 1, publicació en català - llengua pròpia de les Illes Balears - que edita el Consell de Mallorca, s'ha volgut sumar a aquest important esdeveniment cultural i social recollint en aquest número les comunicacions presentades a l'esmentada àrea, a més d'un informe sobre la celebració del congrés a les illes i una comunicació més presentada pel Consell Insular on s'exposa la seva política de normalització lingüística.

La lectura de les comunicacions evidencia que, al costat d'esforços molt encomiables (premsa forana, Obra Cultural Balear, algunes institucions com els ajuntaments de Palma i Calvià, consells insulars... etcètera) i d'una reduïda programació en català a la ràdio i la televisió pública (també a Ràdio Popular) es contempla un quasi absolut i absurd buit del català en els altres mitjans d'informació. Ben bé es pot assegurar que una premsa d'ample abast en català és imprescindible si hom vol parlar de normalització de la nostra llengua.

És per això que sembla urgent ampliar l'ús del català en els mitjans d'informació de les nostres illes, millorar els horaris d'emissió i els mitjans tècnics de RTVE, planificar i fer possible una premsa periòdica en català i avisar públicament del perill que suposa deixar la lluita de les dues llengües oficials de la nostra Comunitat Autònoma, el català i el castellà, a l'arbitri exclusiu del mercat. En relació a la televisió privada, a l'expansió dels grans periòdics d'abast estatal, i a la consolidació de la premsa diària en castellà a les nostres illes, es necessari un suport institucional (i ens referim a totes les institucions públiques i a les forces socials, culturals i polítiques del nostre país) que faci possible arribar a una situació d'igualtat.

Aquest objectiu - la igualtat entre les dues llengües - és, per ara, inimaginable, però la voluntat política que ha normalitzat l'ús de la nostra llengua a les institucions, a la retolació dels carrers a bona part de la toponímia dels nostres pobles i ciutats, hauria de preveure que aquesta normalitat arribàs també al conjunt dels mitjans de comunicació, ja que si no és així haurien de parlar, obligatòriament, d'una normalització només aparent.

La lluita a favor de la nostra llengua no pot quedar exclusivament per a ús del Parlament, consells o ajuntaments, sinó que s'ha d'arrelar profundament al sistema educatiu i s'ha d'expressar degudament als mitjans d'informació.

Edifici del Palau.

UN CONGRÉS PEL FUTUR DE LA LLENGUA

Caterina Mir i Fullana

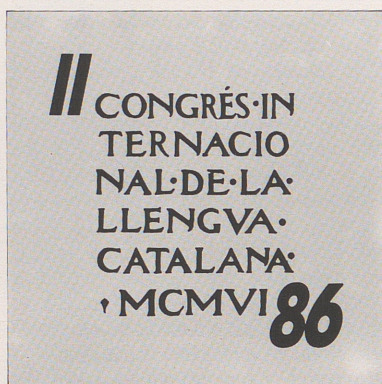
E

l II Congrés Internacional de la Llengua Catalana se celebrarà del 30 d'abril a l'11 de maig de 1986. Va esser convocat a Poblet el 30 de juny de 1985 per les principals institucions culturals i acadèmiques dels set territoris on es parla: Illes Balears, Andorra, País Valencià, Catalunya, Catalunya Nord, Franja d'Aragó i l'Alguer.

En aquest Segon Congrés, l'eix del debat científic serà la relació entre la llengua i la societat. Haurà de servir per dur a terme un conjunt d'estudis que analitzin, amb rigor i profunditat, la situació actual de la llengua catalana com a vehicle de comunicació, alhora que haurà d'establir propostes per avançar en la normalització del seu ús com a llengua pròpia de la nostra comunitat nacional.

A les illes Balears, formen part de la Comissió Organitzadora del II Congrés les següents entitats: la Universitat de les Illes Balears, l'Institut d'Estudis Baleàrics, l'Institut d'Estudis Eivissencs, la Societat Arqueològica Lul·liana, el Col·legi de Doctors i Llicenciats de les Illes Balears, l'Obra Cultural Balear de Mallorca, la de Menorca i la de Formentera, l'Ateneu Científic, Literari i Artístic de Maó i la Comissió per l'Ensenyament i la Normalització del Català.

El President de la Comunitat Autònoma de les illes Balears ostenta la Presidència d'Honor. Fan part de la Comissió d'Honor les màximes autoritats de les illes Balears: el President del Parlament de les illes, els Presidents dels Consells Insulars de Mallorca, Menorca i Eivissa i Formentera, els Consellers de Cultura d'aquestes Institucions, el Rector de la Universitat de les Illes Balears, el Prior del Monestir de Lluc, Francesc de B. Moll i Josep M. Llompart,

Premis d'Honor de les Lletres Catalanes.

El II Congrés Internacional de la Llengua Catalana s'estructura en set Àrees Científiques, els actes de cada una de les quals es faran a diferents indrets dels territoris de parla catalana:

1. Plantejaments i processos de normalització lingüística, coordinada per Aina Moll (Lleida).
2. Sociologia de la Llengua, coordinada per Modest Reixach (Girona).
3. Lingüística Social, coordinada per Isidor Marí (Palma).
4. Mitjans de comunicació i noves tecnologies, que coordina Francesc Vallverdú. (Perpinyà).
5. Llengua i Dret, el coordinador de la qual és Josep M. Puig Salellas. (Andorra i Barcelona).
6. Ensenyament, coordinada per Joan Martí (Tarragona).
7. Història de la Llengua, coordinada per Antoni Ferrando (València).

A PALMA, L'ÀREA DE LINGÜÍSTICA SOCIAL

Sota els auspicis de la Universitat de les illes Balears, l'Àrea de Lingüística Social despla-

garà els seus actes a les Illes del 30 d'abril al 4 de maig.

Aquesta àrea és la més lingüística del Congrés, en el sentit que és l'única que estudiarà directament les característiques internes de l'idioma, mentre que les sis restants tractaran sobre les relacions entre la llengua i el context social (els mitjans de comunicació, l'ensenyament, el dret, etc.). Així, doncs, l'àrea de Lingüística Social es proposa d'analitzar com es manifesten en la llengua mateixa, internament considerada, les influències de la situació ambiental.

Els treballs d'aquesta àrea s'estructuren, en principi, d'acord amb quatre ponències. La primera, que coordina Joan Veny, tractarà sobre les varietats dialectals i els estudis dialectològics. La segona tractarà dels registres especialitzats i de la terminologia i serà coordinada per Teresa Cabré i per Isidor Marí. La tercera es dedicarà als contactes entre llengües, en dos aspectes: les interferències a càrrec de Lluís Payrató, i les traduccions, a càrrec de Lluís Urpinell. Finalment, la quarta ponència, coordinada pel Comitè de l'Àrea, estudiarà el procés d'estandardització, vist des de les diferents regions i en els diversos plans de la llengua.

Paral·lelament a les sessions de treball d'aquesta àrea científica, els organitzadors del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana anuncien la celebració de diverses taules rodones i conferències que comptaran amb la presència de sociolingüistes de renom internacional. Així, doncs, es pot avançar la conferència de Robert Lafont sobre «Occità i català, dos processos paral·lels d'estandardització»; la de Peter Trudgill sobre «Direccions actuals en dialectologia»; la de Pierre Auger sobre «La terminologia en el Québec»; la de Michael Gregory

Centenars de persones assistiren a l'acte de presentació pública del II Congrés a Manacor.

sobre registres; la de William Makey sobre «Interferències»; la de Max Wheeler, sobre «la unitat de la llengua catalana a través de la història» i la de Paul Garvin sobre els processos d'estandardització.

LLIBRE BLANC SOBRE LA UNITAT DE LA LLENGUA

Dins el marc del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, hi destaquen dos projectes. Per una banda, l'elaboració d'un Llibre Blanc sobre la unitat de la llengua, a càrrec de prestigiosos romanistes. El professor Joseph Gulsoy, catedràtic del Departament de Llengües Hispàniques de la Universitat de Toronto (Ontario, Canadà) i col·laborador de Joan Coromines en el Diccionari Etimològic i Complementari de La Llengua Catalana, és un dels catalanòfils encarregats, pel Dr. Antoni M. Badia i Margarit, president del II congrés, de redactar

el llibre Blanc sobre la unitat de la Llengua.

El Dr. Gulsoy durà a terme el capítol corresponent a *els mots*. Joseph Gulsoy preveu de comparar escrits, documents, novel·les, etc., de les diverses àrees geogràfiques on es parla català i demostrar la correspondència i equivalència dels mots emprats per les distintes variants del català. Tindrà una especial importància l'estudi comparatiu de la novel·lística catalana a partir del segle XV.

Altres capítols del Llibre Blanc sobre la unitat de la Llengua Catalana són: la història de la llengua, els sons, les formes, llengua i societat, etc. Guisepp Tavani (Universitat de Roma), Philip D. Rasico (Universitat de Vanderbilt, Nashville, EEUU), Max Wheeler (Universitat de Liverpool, Gran Bretanya), Georg Kremnitz (Münster, Alemanya) i M. Claire Zimmermann (París) són part dels estudiosos estrangers que

treballaran en els diversos capítols del Llibre Blanc.

D'altra banda, hi haurà també una simultània de conferències, dia 8 de maig de 1986, a càrrec de catalanòfils de tot el món, a cent poblacions de les terres de parla catalana. A les Illes n'hi haurà a Palma, Manacor, Inca, Ciutadella, Maó, Eivissa i Sant Francesc Xavier.

UN CONGRÉS POPULAR

El II Congrés Internacional de la Llengua Catalana vol ésser d'una banda un Congrés rigorosament científic i alhora pretén aconseguir una gran participació popular. La idea d'aquest II Congrés és la de crear una dinàmica social que afavoreixi la normalització de la llengua catalana, és a dir, que el català sigui la llengua d'ús habitual per tots nosaltres a tots els nivells i en totes les situacions.

A hores d'ara, nombroses entitats culturals, d'església, centres d'ensenyament, Institucions, ... han donat suport al II Congrés. D'entre aquestes, per la seva importància, cal destacar la del Parlament de les Illes Balears, que en sessió celebrada dia 29 de novembre de 1985, aprovà la Proposició No de Llei, relativa a l'adhesió al II Congrés. Deia així:

«Atès que la llengua catalana, com a pròpia de les Illes Balears, és un signe rellevant de la personalitat històrica i cultural dels pobles insulars; que la seva normalització és un objectiu dels poders públics de la nostra comunitat Autònoma; i que cal impulsar-la com a vehicle de comunicació cultural entre els territoris de l'Estat Espanyol, la República Francesa, la República Italiana i el Principat d'Andorra que la tenen com a pròpia, el Parlament de les Illes Balears, com a organisme de màxima representació democràtica i col·lectiva dels pobles insulars en el marc de l'Estatut, manifesta la seva adhesió al II Congrés Internacional de la Llengua Catalana».

Des del juny de 1985 en què fou convocat el Congrés, s'han succeït nombrosos actes i presentacions públiques, d'entre les quals cal destacar, a Mallorca, l'acte de presentació pública de Manacor, alhora que es feia un homenatge a Mn. Antoni M. Alcover i es constituïa el Consell d'Entitats Promotores de les illes Balears. L'acte comptà amb la presència de les màximes autoritats polítiques i culturals de les Illes Balears. La participació fou massiva. Els parlaments, tots dignes de menció. Però, permeteu-me que sols citi unes paraules de Josep M. Llompart que enllacen amb el significat del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana. J. M. Llompart parlà dels mínims imprescindibles per aconseguir una vertadera i definitiva normalització de la nostra llengua:

«És necessària una presència constant i integral de català en els centres d'ensenyament. No tan sols com a assignatura que cal estudiar i aprovar, sinó com a clima lingüístic del centre, i no equiparat, com a la pràctica es fa, a una llengua

estrangera i secundària, sinó d'acord amb el títol de llengua pròpia del país que li reconeix l'Estatut d'Autonomia, Llei Orgànica de l'Estat espanyol.

«És necessària una presència constant i creixent del català en els mitjans de comunicació: premsa, ràdio, televisió, cinema, espectacles. És en aquest sector on caldria concentrar els esforços més intensos, perquè d'ell depèn primordialment que el català recuperi la seva funció de llengua d'ús quotidià i que s'alliberi del perill de «llatinització» que l'amenaça, és a dir, d'arribar a ésser una llengua cada cop més sabuda i prestigiosa, però cada cop més poc emprada.

És necessària una presència constant i exemplar del català en els actes de l'administració pública, aquest camp on sembla que les inèrcies i les rutines lingüístiques són tan males de rompre.

És necessària una presència constant i absoluta del català en el carrer, en els rètols oficials i particulars, en els anuncis, en els cartells, en les indicacions i avisos. No hem de tenir por d'ésser radicals en aquest aspecte ni de cometre cap descortesia envers els qui no pertanyen a la nostra comunitat lingüística. Ben al contrari, és una greu ofensa als castellanoparlants suposar-los incapaços d'entendre que «port» vol dir «puerto», que «aerport» vol dir «aeropuerto», que «correus» vol dir «correos» i que «centre ciutat» vol dir «centro ciudad». Desenganyem-nos, de beneïts no en tenen cap pèl.

I, finalment, és necessària una presència constant i exclusiva del català en les relacions familiars i humanes en general, erradicant d'una vegada i per sempre aquell complex d'inferioritat lingüística que ha empès molts de mallorquins a abandonar en aquesta casta de relacions el seu idioma propi, convertint-se així en una pàl·lida, penosa i a vegades grotesca imitació d'ells mateixos».

LA JOVENTUT PEL FUTUR DE LA LLENGUA

El II Congrés Internacional de la Llengua Catalana llançà, en el marc de l'ensenyament mitjà, la campanya «Els estudiants pel futur de la llengua», amb l'objectiu genèric d'obtenir una participació

activa del sector estudiantil en el Congrés.

La participació d'aquests es vehicula a través de la figura del delegat o delegats de curs que, alhora, forma part de la Comissió d'Acció del Centre. Els representants tenen les funcions d'informar els companys de les activitats del Congrés, de repartir material de suport (adhesius, cartells, convocatòries, etc.) i de fer enquestes a la classe sobre l'ús i l'adhesió al català. Tots els delegats són congressistes amb una quota especial.

Dia 22 de març proppassat, més de sis-cents delegats de FP, BUP, COU i Universitat, es reuniren al Casal de Cultura de Peguera per fer un seguiment directe del Congrés. Aquesta Assemblea General d'Estudiants es definí clarament per l'ensenyament EN català.

És obvi, que en uns moments en què sols es parla del menfotisme de la joventut, cridi l'atenció una concentració massiva de joves preocupats per un futur col·lectiu i amb una clara consciència lingüística.

Potser -avançant-nos una mica al futur- el II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, serà recordat com un congrés caracteritzat per la participació juvenil, ja que ens trobam, per primera vegada a Mallorca, amb un sector de joves que es manifesta clarament i obertament per la normalització lingüística del català.

Si es reflexiona una mica sobre això, es poden apuntar alguns factors que han ajudat a crear aquest fenomen sociològic. Per una banda, la introducció dels estudis de català a l'ensenyament. D'altra, l'aportació d'un col·lectiu de mestres que transmeten un missatge sense interferències de tipus irracional als seus alumnes.

Anys enrera, sols existien cursos de català marginals, minoritaris. Ara, la realitat és una altra. L'ensenyament DE català és massiu, majoritari, encara que existeixen deficiències com la falta d'obligatorietat del català a COU i la inexistència d'un ensenyament EN català massiu. No obstant això, es pot dir que els joves a través de l'ensenyament de català tenen l'opció de conèixer la realitat de la seva pròpia llengua d'una forma científica, la qual cosa contribueix, evidentment, a neutralitzar els

L'acte de Manacor.

complexos d'inferioritat lingüística i les actituds del menyspreu al seu propi idioma, heretats de generacions anteriors. Però, precisament perquè el coneixement d'una realitat no implica la superació de totes les seves deficiències, és necessari incidir en el paper que assumeixen les comissions d'acció en els centres d'ensenyament, les quals tenen per funció la conscienciació sobre l'estat de la llengua i el foment del seu ús.

EL I CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA

«Sí, l'estimam la nostra llengua ab tota la nostra ànima. La volem així com es per la seva avior, per la seva naxensa, per la seva història gloriosíssima... La volem honrada dels propis, respectada dels estranys, lliure de tot esclavatge, franca de tot tutoria, neta de tot deturpació i de tot estrangerisme, sia d'ont sia. La volem polent, esplèndida, llampant, inagotable,

plena d'ecsís i de dolsor, brollant de tot vent vida, briu i delit, coronada de totes les resplandors, magnificències, filigranes i sublimitats de l'alta literatura, escorcollada de rel, aclarida en tots conceptes i enaltida com cap altra del mon per la ciència filològica...».

Així s'expressava Mn. Antoni M. Alcover, l'octubre de 1906, en la sessió inaugural del I Congrés Internacional de la Llengua Catalana. A aquestes paraules del seu discurs inaugural, hi seguia un crit a la participació i a l'estudi seriós i científic per poder dur a terme dues obres imprescindibles per a la llengua catalana en aquells moments: una gramàtica i un diccionari.

El I Congrés Internacional de la Llengua Catalana va comptar amb la participació de més de 3.000 congressistes i s'hi tractaren aspectes de l'idioma a les Illes Balears, al País Valencià, al Rosselló, al Principat i a l'Algüer. La presència i les aportacions dels romanistes europeus més prestigiosos del començament de

segle va contribuir a difondre internacionalment la situació i la realitat del català: de llavors ençà, comparteix amb les altres llengües neolatines l'atenció de la romanística general.

Les Illes hi varen tenir una representació considerable. Els assistents varen esser prop de dos-cents. La presidència l'ostentà un mallorquí il·lustre, Mn. Antoni Maria Alcover, i en formaren part com a congressistes honoraris: Joan Alcover, en aquells temps relator de l'Audiència de Palma; Mossèn Joan Aguiló de Manacor; Mateu Obrador, arxiver de Palma i Mossèn Llorenç Riber, catedràtic del Seminari.

L'Ajuntament de Pollença i el de Sóller hi participaren com a congressistes Honoraris Protectors i l'Ajuntament de Felanitx en va esser Congressista Efectiu. Cal afegir també, que s'hi adheriren la «Societat Econòmica d'Amichs del País», de Palma; l'Illm. Sr. Bisbe de Mallorca i l'Ajuntament de Palma.

El Congrés de 1906 es va

estructurar en quatre seccions: la filològica, la històrica, la literària i la social.

Dins la secció filològicohistòrica hi participaren formalment, a través de la presentació de comunicacions, diverses personalitats de les Illes. Antoni M. Alcover, en aquells temps Vicari General del Bisbat de Mallorca, presentà una comunicació titulada «La Llengua té sintaxis pròpia». Àngel Ruiz Pablo, de Ciutadella parlà sobre «El rastre que la dominació anglesa deixà dins el català de Menorca». Vicent Serra i Orvay, Rector del Seminari d'Eivissa i Canonge, dissertà sobre «L'apreci en que es tinguda a Ivissa la llengua pròpia; i particularitats del llenguatge d'Ivissa». Francesc d'Albranca, de Sant Cristòfol de Menorca presentà una comunicació titulada «Paraules menorquines d'origen arab» i Gabriel Alomar titulà la seva comunicació «¿És indispensable per la vida i progrés de la nostra llengua l'unificació absoluta de l'ortografia catalana?».

Dins la secció literària, la participació illenca no fou menys important. Així, doncs, podem esmentar la comunicació presentada per Joan Alcover sobre «La llengua catalana que hem apres a l'infància és absolutament indispensable i insubstituïble com a element d'expressió artística»; la de Mn. Miquel Costa i Llobera: «No hem de permetre que la nostra llengua sigui esclava ni tributària de cap llengua estrangera»; la de Guillem Reynés, arquitecte de Palma, sobre la «Necessitat de reconstruir el llenguatge català en els oficis tècnics i en l'art de construcció»; la de Mn. Llorenç Riber, catedràtic del Seminari de Palma, sobre la «Missió dels escriptors en quant al manteniment de la puresa i unitat de la llengua»; la de Joan Torrandell, publicista de Mallorca, sobre la «Trascendència del periodisme per la propaganda i consolidació del Renaixement i Restauració de la nostra llengua»; la de Cosme Parpal i Marqués, professor auxiliar de la universitat de Barcelona, sobre la «Poesia popular menorquina» i la de Mateu Obrador, Llicenciat en Filosofia i Lletres i Arxiver de la Diputació de Palma de Mallorca, sobre «L'edició original de les obres de Ramon Llull».

Dins la Secció Social i jurídica

hi participà Mn. Joan Aguiló de Manacor amb una comunicació titulada «Fronteres de la llengua catalana i estadística dels que parlen en català».

La transcendència del I Congrés va ultrapassar de molt l'àmbit estrictament científic; i encara que la tasca normalitzadora és una mica posterior, Pompeu Fabra ja hi destacà com a autor d'una comunicació sobre «Qüestions d'Ortografia Catalana».

Després de 1906, la nostra llengua es va dotar d'una normativa gramatical prou completa, referida sobretot a la llengua escrita: Regles Ortogràfiques, 1913; Gramàtica de la Llengua Catalana, 1912; Diccionari Ortogràfic, 1917; Gramàtica Catalana, 1918; Diccionari General de la Llengua Catalana, 1932.

Aquesta tasca va ésser dirigida principalment per Pompeu Fabra com a membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. A les illes Balears, el més important difusor de la normativa ha estat Francesc de B. Moll. Ell ha continuat l'obra de Mn. Alcover i ha completat el Diccionari Català-Valencià-Balear. També va elaborar la Gramàtica Catalana referida especialment a les Illes Balears, que és l'adaptació a les Illes de les normes esmentades abans, publicades per l'Institut d'Estudis Catalans.

Ara, vuitanta anys després d'aquell I Congrés Internacional de la Llengua Catalana que va promoure Antoni M. Alcover, el Segon Congrés pot contribuir a la plena realització de la nostra llengua. Antoni M. Badia i Margarit, President del II Congrés, s'expressava així el dia de la convocatòria a Poblet: «Jo només desitjo fervorosament que el Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana pugui llegar a la posteritat un esplet de realitzacions comparable al que tota la comunitat catalanoparlant rebé d'aquell llunyà, però tanmateix encara ben proper Primer Congrés, de 1906. Tindrem la satisfacció del deure acomplert i la història ens ho agrairà».

Aquell Congrés va ésser una explosió d'entusiasme i va demostrar la vitalitat del renaixement cultural i literari de la llengua catalana.

Però, ¿quina era aleshores la situació de la nostra llengua i de la nostra societat? Segons paraules d'Isidor Marí, Coordinador de l'Àrea de Lingüística Social del II Congrés «al llarg del segle XIX especialment a Catalunya, s'havia produït el pas d'una societat primordialment agrària i tradicional a una societat més urbana, industrial i moderna. La burgesia més emprenedora i bona part dels sectors populars havien confluït en la Renaixença i la recuperació de l'ús literari normal del català es podia considerar aconseguida».

No poques contradiccions subsistien, emperò, al costat d'aquesta pujança socio-econòmica i literària. D'entrada, la incidència desigual que havien tingut aquestes mateixes transformacions en els diversos territoris de llengua catalana. És cert que la Renaixença havia desvetllat a tots els racons dels Països Catalans la voluntat de fer literatura en català, però també és evident que fora de Catalunya el suport social per a aquesta nova literatura era insuficient.

Una segona contradicció s'afegia a aquest desfasament territorial: la incapacitat absoluta de les estructures polítiques i administratives espanyoles per donar sortida a les aspiracions catalanes de modernització i d'autonomia, no tan sols literària, sinó cultural, en el sentit més ampli, i política.

Finalment, una tercera contradicció s'havia plantejat obertament: un idioma que havia de servir no tan sols per a la literatura, sinó per a totes les funcions culturals i socials, no podia passar més temps sense regular la seva ortografia, la seva gramàtica i el seu vocabulari. Aquesta exigència, que ja s'havia manifestat reiteradament al final del segle XIX, esdevenia ineludible al començament del nostre segle, i va ser el principal determinant del I Congrés, però no l'únic, ja que al costat de la Secció Filològicohistòrica i de la Secció Literària, una tercera Secció Social i Jurídica posava en relleu que no passarien per alt les connexions entre la llengua i la societat. I d'altra banda, ben patent que va quedar la coincidència entre la societat i el Congrés, amb els 3.000 congressistes que hi van participar, una xifra insòlita en aquells temps».

EL LLENGUATGE DE LA TELEVISIÓ A LES BALEARS, UNA EXPERIÈNCIA PERIODÍSTICA

Joan Carles Muntaner

S

egurament tots estam d'acord que la normalització lingüística és impossible sense mitjans de comunicació en català. Per tant, fullejant diaris que s'editen a les Balears i sintonitzant les nostres emissores de ràdio o la programació televisiva, notarem tot d'una que som encara ben enfora de tal pretensió normalitzadora.

Tal vegada, notarem que a cada un dels mitjans esmentats es fan petites concessions a les col.laboracions en català; però no són més que això: concessions. Magres demostracions d'un idioma que es parla pel carrer (fins i tot més que a Catalunya i València) però que molts pocs llegeixen o escriuen.

Precisament, en aquest veritable analfabetisme dels habitants de les Illes respecte de la llengua pròpia s'han de cercar les raons financeres que aconsellen els empresaris periodístics de publicar i emetre en castellà. Però, a part de les raons empresarials, com a periodista vull admetre immediatament la manca de preparació dels professionals de la informació per a escriure en català. Nosaltres, com la resta dels espanyols que tenen una llengua materna diferent del castellà, no hem tengut accés escolar a la cultura nostrada i a la llengua catalana que parlem. En lloc d'això s'ens ha culturitzat -des de l'ensenyança primària fins a la universitat- amb l'omnipresència del castellà, llengua que els periodistes illencs (i bascs, i catalans, i gal·lecs) coneixem i utilitzam sense dificultat. L'aprenentatge del català l'hem hagut d'assolir de forma autodidacta i, per tant, incompleta. D'aquí que les iniciatives dels mateixos periodistes per informar i escriure en català siguin més aviat migrades, i que suposin sempre un esforç

personal considerable.

SIS ANYS DE TELEVISIÓ «REGIONAL»

La televisió estatal, la TVE, que com a mitjà públic no s'ha de regir, teòricament, per les conveniències, econòmiques i assumeix el deure de satisfer les necessitats culturals de cada comunitat autònoma, té establida una programació «regional». En el cas de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, aquesta programació es fa íntegrament en català. (No és intenció del periodista que firma aquestes retxes entrar en valoracions crítiques d'honoraris o continguts de l'hora i mitja d'emissió diària, de dilluns a divendres, del centre regional de TVE. En primer lloc, perquè ell n'és part interessada; i, en segon lloc, perquè el que aquí es pretén exposar és l'experiència lingüística d'un grapat de professionals que, ara fa més de sis anys, deixaren d'escriure exclusivament en castellà i empengueren la tasca d'informar en català).

Al final de l'any 1979 va començar l'emissió de l'Informatiu Balear, mitja hora de notícies i reportatges íntegrament en català. S'ha de destacar aquí un fet significatiu: TVE estava disposada a co-

mençar les emissions un any abans, però la pressió dels grups polítics i socials que s'oposaren a un primer projecte de programa bilingüe va retardar la seva posada en funcionament.

Aquesta postura política majoritària en contra del bilingüisme a la TV regional, maldament provocàs un retard en les emissions, serví per a deixar la qüestió definitivament aclarida: la llengua a utilitzar seria la pròpia de les illes Balears. Aleshores, l'organisme preautonòmic -El Consell General Interinsular, integrat bàsicament pels partits UCD i PSOE- ja s'havia pronunciat políticament acceptant la denominació científica de Llengua Catalana per a l'idioma parlat a Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera.

PERIODISTES I NO LINGÜISTES

Els periodistes que ens havíem d'encarregar de la redacció dels textos teníem coneixements d'ortografia i gramàtica catalana, però, per les raons que he explicat abans, aquests coneixements provenien de l'autodidactisme, de l'interès personal de cadascú, i d'algun curset organitzat i celebrat amb presses.

La necessitat evident de contractar un assessor lingüístic que depuràs o corregís el resultat final de la redacció no va esser tenguda en compte -incomprensiblement- pels responsables màxims del programa. És a dir que, lingüísticament, la primera experiència d'una emissió televisiva per informar els habitants de les illes Balears estava en mans d'uns periodistes que haurien de substituir el coneixement profund de la llengua amb molt bona voluntat. (No era aquesta l'única contra-

dicció d'un programa muntat amb presses: de forma «provisional» l'Informatiu es va començar a emetre des de Madrid, des de Prado del Rey. La provisionalitat va durar prop de quatre anys!)

Es fàcil suposar el desconcert dels primers dies i la manca de planificació seriosa en matèria lingüística. Encara record una reunió, el primer dia d'emissió, en la qual vàrem haver de convèncer, amb prou feines, el locutor contractat de la conveniència d'escriure i llegir les notícies amb l'article literari, i que s'havien d'evitar els barbarismes i castellanismes. Va seguir les instruccions sense estar-hi d'acord.

Tot i això, les emissions per a les Balears començaren i, sincerament, crec que s'ha duit endavant una programació digna des del punt de vista lingüístic, a pesar d'alguns desencerts.

Després de sis anys d'experiència, els periodistes que l'hem viscuda tenim, si més no, un coneixement pràctic dels problemes habituals i diaris que troba l'aplicació de la llengua en el periodisme televisiu. Un coneixement pràctic que ens permet d'expressar la nostra opinió quan es posa damunt la taula de debat la

llengua estàndard del català.

UN REGISTRE NOU DE LLENGUA

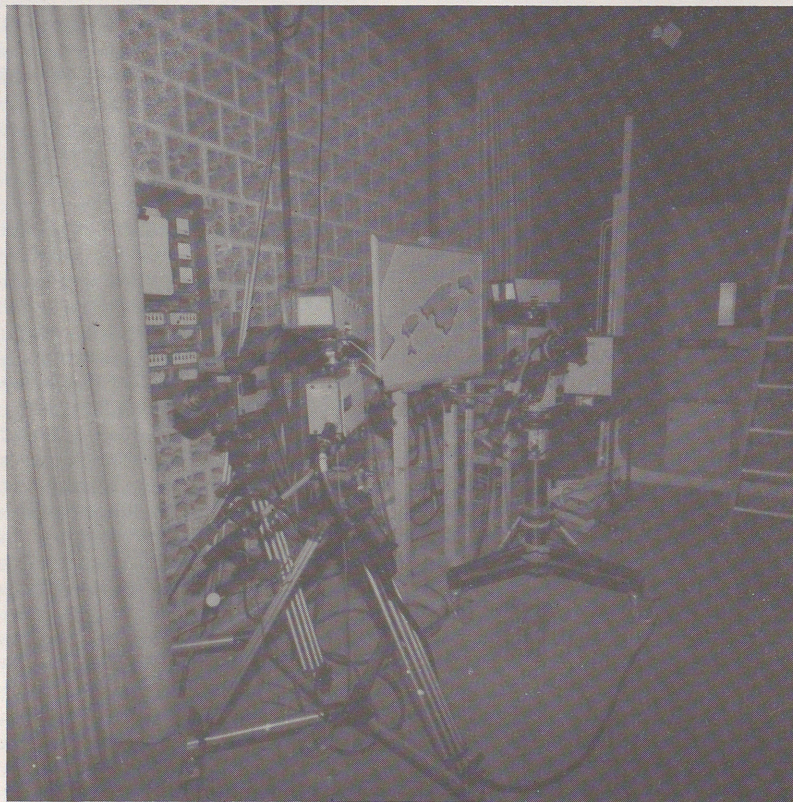
És evident que l'opinió del periodista, el criteri per solucionar qualsevol dubte lingüístic, resulta sovint més pràctic que científic. És a dir, més acostat a la necessitat de fer-se ben vàlid i profitós si convenim que el llenguatge televisiu (i el radiofònic) és un REGISTRE nou del català, que demana unes solucions específiques. Un registre que combina usos de la llengua característics de l'estàndard (propòsits informatius; canals escrits per a la redacció dels textos; temes específics de política, cultura, economia...; situació de formalitat en el missatge públic) i usos apropiats per al dialecte (canals orals tant en la improvisació com en la lectura; temes folklòrics, esportius o d'entreteniment; tendència a la familiaritat dels locutors en pantalla per fer més efectiva la comunicació). Creim, per tant, que el procés de formació de la llengua estàndard ha de tenir en compte aquests usos moderns, mancats de tradició, destinats a jugar un paper tan important en favor de la norma-

lització lingüística, a través de la radiodifusió i la televisió.

L'estàndard del català ha assolit un grau pràcticament definitiu en la grafia i fins i tot en la gramàtica; emperò el lèxic té encara alguns aspectes necessitats de discussió; on es contemplin els canvis socioculturals i els mots que són vius a segons quines regions i que, incomprendiblement, romanen apartats del Diccionari General. És evident que la tasca periodística s'hi topa sempre seguit i ha de trobar una sortida pràctica.

Com dèiem abans, el llenguatge televisiu -i el radiofònic- en català és nou si pensam que no té tradició. Fins i tot el periodisme escrit en català té relativament poca història, però encara que en tengués prou, no es podria fer servir talment en el periodisme oral de la ràdio o la televisió. El registre oral de la difusió de notícies o reportatges o pot ésser el mateix que l'escrit, encara que s'hi assembla. La manca de tradició encara més a les Balears que a Catalunya -fa que aquest llenguatge informatiu de transmissió oral estigui en període de formació. En aquesta formació hi tenen molt a dir els periodistes. Per descomptat que l'ajut i assessorament dels lingüistes és inexcusable, però no sempre els hem tengut a mà. A més, en alguns aspectes lingüístics els redactors hem pogut comprovar criteris contraposats entre els filòlegs: durant prop d'un any l'Informatiu Balear va disposar d'un servei d'assessorament lingüístic -més aviat es limitava a una correcció dels textos ja escrits- per part de la Universitat de les Illes, que enviava diàriament un llicenciat del departament de Llengua per supervisar les redaccions (per cert que aquesta iniciativa tan interessant es va aturar absurdament per raons burocràtiques i encara ara no s'ha tornat a engegar. Es parla d'un conveni entre RTVE i la Universitat il·lenca que no arriba mai). Doncs bé: els redactors de l'Informatiu som testimonis de la manca d'un criteri unànime en algunes qüestions conflictives, com l'article salat dels topònims; la tolerància cap a les formes vives de la parla il·lenca (pronoms, articles personals...); l'ús de varietats lexicogràfiques com llonja, bolletí, servici, etc. El criteri a seguir depenia del corrector de torn.

No ha d'estranyar, per tant, que el periodista tregui el seu propi criteri; com a professional de la comunicació i com a responsable últim del missatge informatiu.

ALGUNS EXEMPLES

Vegem tot seguit algunes de les eventualitats més corrents que apareixen en els textos periodístics de l'Informatiu Balear i que han demanat una decisió lingüística, a vegades personal, i a vegades consultada als entesos.

(Primer, s'apunta la paraula que origina el dubte; després les alternatives entre les quals s'ha de triar; i, finalment, la solució escollida).

Aquests són exemples -sense ànim exhaustiu - de l'esforç per trobar un llenguatge informatiu que sigui alhora formal i bo d'entendre per a una comunitat - la illenca - pràcticament analfabeta del català. Tal vegada el criteri seguit estigui condicionat per aquesta circumstància d'analfabetisme, i s'hagi d'acceptar, si més no, com una estratègia lingüística.

PARAULA

Sa Pobla
Hom
Vos
Parlam (1ª Pl. pres. ind.)
Servesqui
Saber
Idò
En breu
Llotja
Servei
Esser
Es parla (reflexiu 3ª pers.)
Cal
Malgrat
Car, puix
Llur
passat perifràstic
Lo (neutre)
En, Na (article pers.)

ALTERNATIVES

Sa Pobla / La Pobla
Usar-la sovint / poc / evitar-la
Vos / Us
Parlam / Parlem
Serveixi / Servesqui
Saber / Seb्रे
Idò / Doncs
En breu / Prest
Llotja / Llonja
Servei / Servici
ésser / ser / esser
Es parla / Se parla
Cal / S'ha de
Malgrat / A pesar
Car, puix / ja que
Usar-la / Evitar-la
Passat perifr. / indefinit
Usar-la / Evitar-la
Usar-la / Evitar-la

SOLUCIÓ PRESA

Sa Pobla (1)
evitar-la (2)
Vos (1)
Parlam (1)
Servesqui (1)
Saber (3)
Doncs (4)
Prest (5)
Llonja (1)
Servici (1)
esser (1)
Se parla (1)
S'ha de (6)
A pesar (6)
ja que (2)
Evitar-la (2)
Pasat perifr. (6)
Evitar-la (4)
Usar-la (1)

- (1) Es correcte i sona més natural a les Illes. No hi ha perquè evitar-ne l'ús.
- (2) L'altra alternativa sona estranya i molta de gent no l'entén (llegida tal vegada sí, emperò no hi ha costum de sentir-la).
- (3) Es l'única forma acceptada.
- (4) L'altra alternativa només es pot usar en improvisacions.
- (5) L'altra alternativa és una traducció literal del castellà.
- (6) Les dues alternatives són vàlides, però l'escollida és més clara.

ELOCUCIÓ FLEXIBLE

En aquest mateix context s'ha de considerar la qüestió de la pronúncia. Si abans hem parlat de la grafia i la gramàtica com a fites assolides per a un «estàndard» català, enfront d'un lèxic revisable, en parlar de l'elocució hem de reconèixer que és el caire de la llengua que més enfora ha de quedar d'una estandarització rigorosa. L'estàndard català normalitzat no pot estar barallat amb unes formes diferenciades de pronunciar la llengua, fins i tot la llengua escrita. A més, en aquests primers esglaons en què es troba actualment la tasca normalitzadora, la flexibilitat en aquest terreny ha d'esser la màxima. Un locutor mallorquí, per exemple, hauria de pronunciar la frase «Un poble organitzat veu les dificultats i treballa per recollir fruits» amb naturalitat: «Un poble organitzat veu les dificultats i trebaia per recuir fruits».

DEFECTES HABITUALS

Per acabar, i com a simple enumeració estadística, pot esser interessant apuntar aquí els desencerts més habituals que es descobreixen en els textos periodístics, deixant de banda els barbarismes flagrants.

Primer de tot, convé fer notar que l'estil periodístic castellà té molts de defectes que es traslladen

al català per mimetisme, per la traducció literal que se'n fa. No només es tradueixen algunes incorreccions del periodisme castellà (com el gerundi copulatiu) sinó que, a més, es calquen les frases fetes i els tòpics que els lingüistes castellans mateixos voldrien fer desaparèixer («a nivel de»; «en base a»...).

Sovintegen, així mateix, pel mimetisme castellà, algunes partícules mal emprades, com la preposició «a» davant el complement directe de persona; les preposicions «en», «a» i «de» davant la conjunció «que»; i el gènere canviat en «el deute», «el dubte», «el costum», «el compte», «un avantatge», etc. Una altra traducció incorrecta del castellà que s'estén escandalosament, fins i tot en la llengua parlada, és la construcció «tenir que» (per «haver de»), i «hi ha que» (per «s'ha de» o «cal»).

El mot «recolzar» com a sinònim de «donar suport» també és un error molt comú. Un altre: «Al començar la reunió», en lloc de «En començar la reunió». «Arrel de la polèmica», en lloc de «Arran de la polèmica»...

No s'usen quan toca els adverbis de quantitat «gaire» i «gens» en frases negatives: «No li va agradar molt», en lloc de «no li va agradar gaire».

Més tòpics absurds que s'han pres del castellà: «Al llarg de la reunió...»; «en un altre ordre de

coses...»; «en tant en quant...»; «ha estat objecte de debat...».

La relació podria seguir indefinidament, però segurament ja n'hi ha prou com a exemple d'un sector que necessita atenció si volem que dugui endavant la tasca que li pertoca en la normalització de la llengua catalana a les illes Balears.

Si hi pensau una mica, admetreu que la premsa, la ràdio, i sobretot la televisió exerceixen una influència idiomàtica superior a la del sistema docent.

L'OFERTA RADIOFÒNICA A LES ILLES BALEARS

L'ÚS DEL CATALÀ, ENTRE EL TESTIMONI I L'EXPERIÈNCIA

Andreu Manresa

L

a realitat de les emissores illenques es magra. I no just parlant de quina és la seva adscripció idiomàtica sinó fent una aproximació als seus continguts essencials, a les seves línies de programació, a la seva autonomia informativa, al seu esperit de combat amb els altres mitjans, en una paraula, fent una observació de quina és la seva resposta a la complexitat dels mass/media al món d'avui.

Ben mirat podríem dir que el català a les Illes Balears i pel que fa a les emissores de ràdio, que són en total denou (19), té un tractament inferior del que es dona a un idioma estranger. No són berbes. Tenim una emissora comercial d'ençà d'anys en anglès, mentre que la majoria de les emissores privades mantenen moltes hores diàries venudes a llengües internacionals, per tal d'assegurar un gran mercat publicitari.

Podria interrogar-se al personal sobre què és el colonialisme informatiu i no caldria remetre's a l'informe brady de l'Unesco. Ni els més pintats defensors de l'uniformisme lingüístic haurien trobat mai un camp tan favorable. No hi ha criteris d'alta política, es pura inèrcia i comoditat. És una crònica de misèries i llàgrimes, però el país és així. El mapa «onàtic» illenc és un oasi per als temps que podríem pensar vencuts. Però no us penseu que això sia cosa de voluntats manifestades i mantingudes de valent pels propietaris illencs, és més aviat, el conformisme davant els fets consumats, conservadorisme total i dependència aclaparadora de les grans seus de la metròpoli

centralista, a les quals estan lligades, per diners, i programació, i interessos publicitaris dels grans programes estrelles de la cadena.

El català és una penyora sentimental i el castellà, i irònicament l'anglès, l'italià, l'alemany i, afe-rrau-vos, el suec, els idiomes sobirans.

Sí és veritat que hi ha les emissores de Ràdio Popular que després, sembla, que d'un ajut autonòmic retornaren a l'ús del català als espais informatius a Mallorca i Menorca, després que poc mesos abans l'abandonassin amb l'excusa que era poc comercial. És l'única aportació afegida a la programació d'una hora i mitja de Ràdio Nacional, Radio Tres en F.M., i de la pràctica bilingüe a l'informatiu que fa Radiocadena Espanyola a Palma. Antena/3 fa alguns programes subvencionats, és a dir comercials i pagats per altri on empra el català. Esporàdicament a Ràdio Balear, de la Cadena Rato es fan també informatius i programes de contacte amb el públic.

El que és més curiós i tràgic, és veure com una població que empra majoritàriament la seva llengua, com a mínim la coneix o l'entén, si ens referim al trenta per cent aproximat dels immigrants, es manté una estructura comunicativa muntada i basada en la llengua prepotent de l'Estat. Més greu és el cas quan tenim present que emprar la llengua del país als mitjans de l'èter, no suposa cap increment addicional dels costos ni els impediments puristes o els prejudicis pel desconeixement de la llengua en el seu ús correcte que es pot donar als mitjans escrits.

A l'actualitat les cadenes de ràdio estan immerses en la lluita i competició dels «raitings» d'audiència, en els panells o graelles on mensualment es reflecteixen les oscil·lacions de fidelitats dels oients cap a aquest o l'altre programa o ràdio concreta. Si fessin una acurada lectura de les estadístiques que no tenen altra funció que ratificar la prepotència per captar els publicitaris i augmentar les tarifes, veuríem com a Catalunya, amb un índex de catalanoparlants inferior al d'aquí, una emissora feta íntegrament en la llengua del país ha rebut en poc més de tres anys d'existència la gràcia dels sectors amplis de la societat i va pujant força als llistats, fent una ràdio comercial i moderna, informativa i imaginativa, emprant exclusivament el català. Ens referim al cas de Catalunya Ràdio, emissora institucional de la Generalitat de Catalunya. No és una flor d'estiu. És la força del temps i la pràctica modernitzant. Ràdio és comunicació, entreteniment i informació, més música. La llengua és el conducte es-

sencial en tot quan es parla dels inconvenients que pot tenir un diari fet just en català donada la dificultat de trobar un públic majoritari, no es pensa que per als radioients no existeixen impediments.

Qui manté un mitjà de comunicació privat és la publicitat i, en tot cas, els lectors. Doncs bé, per mandat polític, per la força de la pressió més aviat estètica que la convicció ideològica, avui dia les institucions autonòmiques i les locals fan publicitat en català, com a mínim bilingüe. No hi ha per això un impediment estructural, un distanciament formal de les emissores, engreixades també per una bona cartera publicitària institucional, per usar en els espais que no son publicitat, la mateixa llengua.

EL CAS D'UNA RÀDIO PÚBLICA, PETITA, FETA EN CATALÀ

Puc parlar-ne una mica de l'experiència de l'ús de la llengua catalana en els quasi tres anys d'emissió des de Palma d'una hora i mitja exclusiva per a les illes, en el si d'una programació estatal, a Ràdio Tres, la F.M. de Ràdio Nacional/RTVE. És la flor que no fa estiu en el ventall del dial radiofònic illenc, però és la demostració del compromís que les institucions estatals són la falca que moltes situacions anòmales han de trobar per a tombar la tendència uniformitzadora, seguir amb els costums antics. Els poders públics, els professionals d'aquests poders, més ben dit, han fet una prova experimental de ràdio moderna i informativa, lliure i oberta, en català.

A Ràdio Nacional, a Ràdio Tres, duim molts de mesos amb un ús, diríem que experimental del català. Si, davant la incomprensió i la sorpresa de molts de responsables d'altres emissores i també alguns companys, que s'avenen més amb els usos i costums establerts, amb la consagració dels sistemes dominants i els marges del poder establert. D'entrada cal esmentar que quatre i ara tres dels redactors de Ràdio Tres, teníem la convicció i la formació nostrada, de creure que l'ús de la llengua no era just un servei cultural, ni un acte heroic, ni un gest elitista sinó també una possibilitat més de comunicació moderna, d'abast popular ampli. Ràdio Tres, sense cap model ideològic/informatiu preestablert, sense -tampoc- uns criteris lingüístics tancats, ni l'ús de la llengua elitista o purista, ni cercant

l'ús exclusiu i sectari de la llengua, és a dir tancant el pas als entrevistats o testimonis en castellà, ha fet un camí no sé si important, però si curiós, certament històric en minúscula de posar la primera pedra en aquest món de la ràdio illenca com deim i veim monolingüístic castellà.

La veritat sia dita, molta gent incorporada al món de la comunicació radiofònica que els ofería Radio Tres des de Madrid, en castellà, i bàsicament un públic jove i progressista accepta la falca de la nostra programació diària i la segueix. També s'abasten sectors convençuts i no just per l'ús de la llengua, per uns criteris progressistes i oberts, sinó per l'acceptació dels missatges.

Les coses dites en bon mallorquí, l'experiència de l'ús del nostre idioma a la ràdio no s'ha fet cercant o servint-nos d'un esquema idiomàtic tancat, ni estructurat d'acord amb uns criteris científics de fidelitat estricta. Això no vol dir, que hàgim fet gonellisme, ni confusio-nisme, ni a prop fer-hi, el que sí vull dir, és que per la pràctica no raonada, en les nostres emissions, la meitat del programa informatiu elaborat i l'altra d'entrevista improvisada en directe, es a dir col.loquial, el ca-

talà ha estat el comú, potser estandard però no tancat i purista. Potser sens digui que això és possibilisme, és realisme, ganes de servir ràpidament la comunitat sense traïr uns punts essencials, i objectius de caminar amb el que es tenia. El català és vàlid a la ràdio, la ràdio es informació parlada, és conversa. Aquesta es la raó.

La nostra ràdio, els seus missatges no son gens ni mica diferents en la seva estructuració dels que es fan en castellà i en anglès, o en francès. És difícil parlar d'un model propi. La ràdio és universal, no molt ampla ara d'esquemes nous, emperò el que hem cercat, tant jo com els meus companys Caterina Garcías, Miquel Cardell ha estat una pràctica idiomàtica expressiva, acostada als costums dels llenguatges rics.

És a dir acostar la gent a la riquesa i frescor d'una llengua pròpia que és molt més esvelta, ampla i oberta que el castellà que la gent aquí empra com a segon idioma.

Una qüestió assumida com a normal, encara que no desitjable per sistema és el bilingüisme mixt a les informacions. És a dir intercalar testimonis aliens a la redacció i locució de la pròpia ràdio dits en caste-

llà. Entenem que és una manera d'integració de fer normal adreçar-se en català a gent que parla castellà sempre que l'entengui, com una manera de defensar la correspondència idiomàtica. Així mateix es fan entrevistes en català a gent que parli el castellà.

Pot semblar a vegades que es tracta d'una certa ensalada lingüística, emperò duit amb correcció, amb esment i una estructura no diferent a

l'habitual als informatius i als programes no ha de deixar de semblar i parèixer normal.

EL CAS DE RÀDIO MEDITERRÀNIA

En qualsevol cas això és el que hi ha, però no el que hi hagués pogut haver. No podem oblidar que Promotora Mallorca de Mitjans de Comunicació -amb accionariat po-

pular- volgué promoure una ràdio en català i no fou autoritzada. Havia de ser Ràdio Mediterrània, però no va ser possible. Ràdio Mediterrània ha estat condemnada a ser una més de les anomenades «ràdios lliures», que no és altra cosa que una ràdio que funciona al marge de la legalitat. D'aquesta manera es pot ajudar a la normalització lingüística, però està molt lluny de ser una solució.

LES EMISSORES DE LES ILLES BALEARS

MALLORCA - ONA MITJANA (O.M.)

- Ràdio Popular de Mallorca-COPE
- Ràdio Mallorca-SER
- Radiocadena Espanyola-RCE

FREQÜÈNCIA MODULADA (F.M.)

- Ràdio Popular de Mallorca-COPE
- Ràdio Mallorca-SER
- Radiocadena Espanyola-RCE
- Antena 3-Última Hora
- Antena 3-Internacional-Última Hora
- Ràdio 80
- Ràdio Balear-Inca
- Ràdio 3-Ràdio Nacional d'Espanya

MENORCA-ONA MITJANA (O.M)

- Ràdio Popular de Menorca-COPE

F.M.

- Ràdio Popular de Menorca-COPE
- Ràdio Menorca-SER
- Antena 3-Menorca

EIVISSA I FORMENTERA-ONA MITJANA

- Ràdio Popular d'Eivissa-COPE

F.M.

- Ràdio Popular d'Eivissa-COPE
- Ràdio «Diario d'Eivissa»
- Ràdio Eivissa-SER

MALLORCA

ONA MITJANA-OM

Ràdio Popular de Mallorca

Carrer Seminari, 4-Palma
Telèfon: 71 02 42
Freqüència (O.M.) 1264
Potència: 5 Kilowats

Creada l'any 1959

Es propietat de la COPE, societat anònima de la Conferència Episcopal Espanyola. Abans i ara, vinculada al Bisbat de Mallorca.

La seva cobertura és gairebé tota l'illa de Mallorca.

Ràdio Mallorca-Ser

Camí de Son Moix, s/n. Palma-telèfon: 23 15 46-23 17 87
Freqüència: 2 kilowats

Creada l'any 1932

L'accionariat majoritari pertany a la SER, Societat Espanyola de radiodifusió. La resta del capital és familiar dels hereus del creador de la ràdio. El director-semipropietari és Cayetano Fuster Aguiló.

La seva cobertura és quasi total a l'illa.

Radiocadena Espanyola

Carrer de Sant Bartomeu 9. Palma
Telèfon: 71 38 40
Freqüència: 1.476 (O.M)
Potència: 2 Kilowats.

Es una emissora provinent de la xarxa de ràdios del movimiento. REM, nascuda de la fusió i trasllat de «Radio Juventud de Inca» y «Radio Felanitx». Té amb la denominació actual 4 anys. Abans era Radio Juventud.

Pertany a l'ens públic RTVE.

La seva cobertura es redueix a mitja illa de Mallorca. Bàsicament Palma.

EIVISSA

ONA MITJANA (O.M.)

Ràdio Popular d'Eivissa

Carrer Felip II, 18-Eivissa-Vila
Telèfon: 31 25 45-31 11 41
Freqüència: 837 (O.M.)
Potència: 2 kilowats

La seva cobertura és de les Illes Pitiuses i manifesta tenir controls d'escolta de la zona de ponent de Mallorca.

La propietat és de la Cadena d'Ones Populares Espanyoles, vinculada a la Conferència Episcopal.

MENORCA

ONA MITJANA (O.M.)

Ràdio Popular de Menorca

Carrer Bisbe Vila, 7-Ciudadella de Menorca
Telèfon: 38 04 12-38 05 99
Freqüència 1.134 (O.M.)
Potència: 2 kilowats

Creada l'any 1955

Pertany a la COPE, anteriorment vinculada al Bisbat. El seu director és un capellà-periodista. Està ubicada a una antiga església.

La seva cobertura és la zona oriental de Menorca i bona part del Nord i Est de Mallorca.

MALLORCA-FREQÜÈNCIA MODULADA

Ràdio Popular de Mallorca

Idèntica adreça i situació empresarial que l'emissora d'O.M.

Freqüència: 97,5 (F.M.)
Potència: 5 Kilowats.

Cobertura: Tota Mallorca

Ràdio Mallorca-Ser

Titulació i situació geogràfica idèntica a la d'Ona Mitjana

Freqüència: 94 (F.M.)
Potència: 3 Kws.

Cobertura: Tota l'illa

Radiocadena Espanyola

Situació empresarial i jurídica idèntica a l'ona mitjana. RTVE.

Freqüència: 88,8 (F.M.)
Potència: 1 kilowats.

Cobertura: La major part de l'illa, encara que la qualitat no és per tot igual. S'emet des de la serra d'Alfàbia.

Ràdio Balear-Inca

Carrer Llorenç Villalonga, 25-Entresol-Inca.
Telèfon: 50 24 13
Freqüència: 101.5 (F.M.)
Potència: 800 wats

L'emissora va esser creada l'any 1980. Pertany a la cadena de «Rueda Rato» i la seva empresa titular és «Manita S.A.».

La seva cobertura, emetent des del Puig de Santa Magdalena, abasta tota l'illa de Mallorca, penetra en la part Oriental de Menorca i manifesta control d'Eivissa. És l'única emissora que no emet les 24 hores. Comença a les 7 del matí i dura fins passada la mitjanit.

Antena 3-Última Hora

Passeig Mallorca, 32-Palma
Telèfon: 71 10 00
Freqüència: 98,8
Potència: 2 kws.

La propietat correspon, a mitges, a la Cadena Antena-3 i a l'editor Pere Serra Bauçà, que és propietari de tres diaris i dues emissores més, -Antena-3-/Internacional, Radio 80 i «Última Hora», «Balears» y «Mallorca Daily Bulletin»-. Va néixer l'any 1981. Emet prop de les 24 en cadena i inclou espais fet a Palma.

Antena 3/Internacional

Passeig Mallorca 32-Palma
Telèfon: 71 10 00
Freqüència: 103,2 (F.M.)
Potència: 2 kilowats

Idèntica situació empresarial que l'anterior. Emet en anglès, programes publicitaris per a la colònia turística de l'illa. Se sent a bona part de l'illa.

Radio 80

Passeig Mallorca, 32-Palma
Telèfon: 71 10 00
Freqüència: 102,3
Potència: 1 kilowat

La propietat i situació es igual a A/3 i A/3 Internacional. Emet en cadena des de Madrid. Música. Se sent pràcticament a tota l'illa.

Ràdio 3-Ràdio Nacional d'Espanya-RTVE

Passeig Mallorca, 14-Entresol-2º-Palma
Telèfon: 71 79 08-09
Freqüència: 92,3
Potència: 5 kilowats

Pertany a l'ens públic de RTVE. És el canal regional de RNE, mentre no s'alci l'antena d'Ona Mitjana, idèntica a totes les regions i nacionalitats. Se sent a tot Mallorca i part de Menorca. Emet, en català, des de Palma, una hora i mitja diària. L'altre temps està connectada al canal estatal.

EIVISSA-FORMENTERA- FREQUÈNCIA MODULADA

Ràdio Popular d'Eivissa-COPE

Ubicació i propietat paral·lela a l'O.M.
Freqüència: 89,1 F.M.
Potència: 1 kilowats

Cobertura Eivissa i Formentera.

Ràdio Eivissa-Ser

Carrer Av. Paz Blanca C-Eivissa
Telèfon: 30 36 04
Freqüència: 93,7 F.M.
Potència: 1 kws.

Idèntica raó social i empresarial que Radio Mallorca, lligada a la Cadena Ser. La seva cobertura abasta les dues illes Pitiüses.

Ràdio «Diario d'Eivissa»

Carrer Via Púnica 10. Eivissa
Telèfon: 30 76 01
Freqüència: 102,6 F.M.
Potència: 580 wats.

Fou creada l'any 1983, està lligada absolutament a la propietat del «Diario de Ibiza», els germans Verdèria Ribas. Abans nasqué vinculada a Ràdio 80. Ara és pràcticament autònoma.

MENORCA-FREQUÈNCIA MODULADA

Ràdio Popular de Menorca-COPE

Ubicació i entitat empresarial paral·lela a la ràdio d'Ona Mitjana
Freqüència: 90 F.M.
Potència: 1 Kilowats

La seva cobertura abasta bona part de l'illa de Menorca i part del Nord de Mallorca.

Ràdio Menorca-SER

Obispo Gañalons, 29-Maó
Telèfon: 36 50 18
Freqüència: 95,5
Potència: 1 kilowat

La seva propietat correspon a la SER amb titularitat també de l'emissora mare de Mallorca.

Antena 3-Menorca

Carrer Verge de Gràcia, 57-Maó
Telèfon: 36 76 00
Freqüència: 98,4 F.M.
Potència: 1 kws.

La propietat és compartida per l'editora del Diari «Menorca» -amb presència i influència del Bisbat de Menorca- i la cadena «Antena 3», sense vinculació directa amb l'emissora de Mallorca.

PROPOSTA PER A UNA PREMSA EN CATALÀ

Sebastià Verd i Josep M. Ramis

E

ls mitjans de comunicació de les Illes utilitzen d'una forma gairebé anecdòtica el català com a vehicle d'expressió. Això és així tant si consideram el qualificatiu en relació a l'espai -en relació al castellà, el català s'utilitza en un percentatge irrisori-, com si ho feim tot atenent les motivacions que n'aconsellen l'ús -el català es utilitzat per contar notícies de caire popular, esdeveniments populars on la llengua és una il·lustració més de la informació-.

Aquesta impressió val per a tots els mitjans de comunicació amb dues excepcions. Per una banda els mitjans públics audiovisuals. Aquests utilitzen quasi exclusivament el català en les seves emissions locals. No fa falta dir que, aquestes, són una lleu petjada -i no sempre a un horari adient- dins el context d'una programació massivament castellana.

La segona excepció és el fet de la premsa forana -premsa comarcal al Principat- i qualche publicació d'abast limitat.

Característica comuna d'aquestes dues excepcions és que el guany econòmic no és l'objectiu primordial que les anima.

Pel que fa a la premsa, sector dels mitjans de comunicació que ens ocupa aquí, l'omnipresència del castellà és clara i les seves conseqüències, preocupants.

Dels set diaris que es publiquen a les Illes, sis s'escriuen en castellà... No, no cregueu que el setè es fa en català. L'extraordinària inquietud dels nostres empresaris ha cregut convenient dotar els possibles clients d'un diari en anglès. Un diari que es publica des de fa temps i tot l'any -no tan sols en temporada turística alta-.

De les publicacions periòdiques, també n'hi ha que s'escriuen en anglès, alemany, francès...

PUBLICACIONS NO DIÀRIES

Ja queda assenyalat que al sector de les publicacions no diàries és on el català és més present. Però sobretot, convé destacar el fenomen, quasi èpic, de la premsa forana.

Es tracta de setmanaris, quinzenaris o revistes mensuals, i fins i tot bimensuals, on no és gens estrany trobar-ne algunes totalment escrites en català o d'altres on el castellà és llengua minoritària.

Aquest moviment, que compta amb una gran vitalitat, té una audiència limitada però fidel; una fragilitat econòmica superada amb voluntarisme; una valoració social cada vegada més positiva i una atenció quasi exclusiva a les notícies locals de cada poble o comarca on es publica.

Tot i valorant satisfactòriament la premsa forana i la seva contribució a l'ús del català, queda clar que la seva aportació no pot competir amb el contacte diari amb els lectors dels diaris escrits en castellà i on figuren les notícies d'abast insular, nacional o internacional.

Així tendríem, en el millor dels casos, que les notícies locals -de vegades massa localistes- arriben en català. (Llengua en la qual, per altra banda, s'ha produït i s'han comunicat oralment). Les notícies de qualsevol altre abast es transmeten en castellà. El comentari posterior de la notícia, encara que es faci en català, està farcit de castellanismes o de mots castellans.

Dels motors que, tradicionalment, han inspirat l'aparició dels mitjans de comunicació -la ideologia i el negoci- a les Illes les publicacions no diàries tenen, en general, un impuls ideològic. Els diaris, al contrari, estan muntats com a negocis. Aquesta obvietat ens dona una primera conclusió: l'empresari de les Illes no creu en la viabilitat d'un diari, d'un mitjà de comunicació en

català. La seva creació no és doncs, possible seguint els esquemes tradicionals, avui, de l'empresa periodística.

Un altre sector de les publicacions editades a les Illes és el de la premsa institucional o para-institucional. Es tracta de revistes més o menys especialitzades, com PALAU REIAL, revistes que arriben a un públic restringit i que són promogudes per les institucions, o per entitats de fort compromís amb l'ús del català. Aquest tipus de publicacions està escrit íntegrament en català. No hi ha, en aquests casos, la necessitat de compensar econòmicament, unes despeses d'edició. Es pot criticar, tot i això, una visió massa restringida de l'audiència abastable. Fins i tot un menyspreu a aquesta circumstància. La conseqüència d'aquest elitisme és una transcendència social més aviat escassa.

LES ALTERNATIVES ASSAJADES

Aquest és el panorama de la premsa escrita balear, pel que fa a la llengua. Convé assenyalat, en aquest moment, les alternatives, o les modificacions assajades per tal de donar una major presència al català en els mitjans de comunicació escrits. El capítol de les publicacions especialitzades institucionals, no aporta cap notícia ja que, com deim, té totalment aconseguit l'objectiu de publicar en català.

Pel que fa a la premsa forana, hem d'assenyalat tot d'una que hi ha un grau major de presència del català en aquelles publicacions d'ideologia més progressista. En aquelles inspirades per ideals més conservadors o que persegueixen guanys econòmics, la presència del català és menor.

El català utilitzat en aquestes publicacions presenta sovint concessions a la parla popular, fins i tot casolana, en detriment del català literari. No són infreqüents els barbarismes o, per contra, els purismes totalment innecessaris. El I Congrés de la Premsa Forana, celebrat fa poc, va tractar per primera vegada aquesta interessant qüestió.

Pel que fa a la temàtica abordada, en català compareixen aquí redactades notícies, reportatges i articles d'opinió sobre qualsevol tema. Tot i això hi ha una preferència evident per les qüestions de política local, manifestacions populars i culturals. Es nota a faltar una visió més general de la informació, del que pot interessar el lector. També manca la voluntat de tractar des d'un punt de vista local i amb la llengua pròpia, temes d'interès general, temes que afectin l'actualitat de la comunitat i, fins i tot, de fora de les Illes.

La premsa diària també ha experimentat en ocasions oferir al lector pàgines íntegrament redactades en català. Per desgràcia, quasi sempre, els temes inclosos en aquestes pàgines han estat de caire cultural. Amb això s'ha atorgat al català l'única possibilitat de transmetre cultura. No és possible, en canvi, trobar en la nostra premsa regional, una notícia de caire internacional, una entrevista amb uns personatges d'interès nacional o un reportatge d'abast local, per exemple, escrits en català.

A més a més, el català, és utilitzat en quadernets o separates perfectament diferenciades del diari «normal». Això subratlla el caràcter marginal del català en la premsa diària balear. Es recorda també qualque intent de normalitzar amb característiques un poc més ambicioses.

Així, el diari ÚLTIMA HORA arribà a publicar, setmanalment i amb la intenció d'incrementar la seva periodicitat, una pàgina de la secció «Local», redactada íntegrament en català. La pàgina no es diferenciava en absolut de la resta del diari. Tanmateix els temes tractats pels seus redactors acabaren per ser els tòpics culturals de sempre, amb la qual cosa, el seu interès minvà. La publicitat esperada no arribà a comparèixer i el projecte no arribà a concretar-se per manca d'incentius econòmics per als redactors que la feien possible.

LES ALTERNATIVES POSSIBLES

L'experiència assolida ens demostra, doncs, que l'existència d'una premsa escrita en català, és impensable a les Illes si els promotors han de ser empresaris privats.

No hi ha estudis d'audiència que atorguin a una publicació en català menor nombre de vendes que a una en castellà. L'experiència, però, fa pensar que, avui, això és així.

Els empresaris de premsa així ho creuen també i cap de les nombroses iniciatives que s'han materialitzat aquests darreres anys, ha tingut el català com a idioma utilitzat.

Per raons ideològiques o simplement polítiques, les iniciatives d'editar en català, són avui assumides exclusivament pels particulars, sense afany de guany, i per les institucions. Com que el primer cas -el dels particulars- és incapaç d'abordar un projecte ambiciós, per raons econòmiques, ens centrarem aquí en la possibilitat de concretar el segon.

A més a més, les publicacions de la premsa forana consumeixen absolutament les possibilitats dels individus que es llancen a l'aventura de publicar en català, sovint amb el sol suport de la seva economia personal.

ELS PROMOTORS

S'ha demostrat, i en tenim avui mateix proves més o menys aconseguides, que les institucions poden crear una premsa estable i en català.

No és tracta de recrear models desapareguts ni de possibilitar un aparell publicitari en benefici d'un o altre partit, circumstancialment, al capdavant d'una determinada institució.

Es tractaria, més aviat, d'aconseguir la concurrència, en un projecte comú, de totes aquelles forces socials i polítiques compromeses en la defensa d'una identitat cultural i d'una personalitat històrica en perill per la intromissió d'una cultura externa i amb mitjans d'implantació més poderosos.

La representativitat de les forces polítiques i socials esmentades, seria suficient per a considerar legítima i desitjada per un gran nombre d'illencs la intervenció d'una publicació amb les característiques apuntades.

Una publicació que, si bé no perseguiria cap guany, hauria d'intentar, això si, l'autoabastament econòmic. I, estaria impulsada, pel desig de dotar a les Illes d'un mitjà de comunicació escrit en la llengua pròpia de l'arxipèlag.

EL PROJECTE

L'estructura del projecte que proposam, podria ser ben bé aquesta.

Un terme d'equilibri entre la urgència del projecte i les dificultats de la seva realització, podrien aconsellar una periodicitat setmanal. Es tractaria de traslladar a la publicació que proposam, les característiques comunes de qualsevol setmanari. És a dir, que sigui una publicació que es pugui llegir qualsevol dia de la setmana d'aparició sense que els temes oferits perdin actualitat en excés. Aquesta periodicitat seria possible amb la mínima estructura que proposarem i permetria una presència suficient. Ni pobre ni, molt menys, excessiva.

Un projecte d'aquestes característiques, no necessitaria una edició acurada en excés. El disseny, l'originalitat del producte i la seva necessitat podrien suplir, entre d'altres circumstàncies, l'absència de luxes avui habituals en la premsa setmanal.

Així, proposam una publicació similar a la de qualsevol diari. Òbviament el contingut i el tractament dels temes seria totalment diferent. Però el format i la qualitat del paper podrien ser la dels diaris. Repetim que les característiques del producte donarien els al·licients que no aportaria el seu suport físic. Per altra banda, l'economia que aquesta edició possibilitaria, contribuiria a permetre la continuïtat de la publicació.

La necessitat de planificar un projecte modest i possible, abans que no un altre de més ambiciós però difícilment realitzable, aconsellen aquestes limitacions. Amb elles es renuncia a un públic que podria optar per una revista més luxosa però és té la seguretat d'arribar a un sector de la població més ample amb una publicació més barata i amb l'al·licient de ser escrita en català. Un públic acostumat a aquestes edicions i que no es plantejaria adquirir una revista de les característiques proposades.

Però el nombre de lectors que permetria la continuïtat de la nostra proposta estaria, creiem, garantit.

Aquest nombre de lectors i subscripcions permetria, doncs, la continuïtat d'un projecte que podria autoabastar-se. La publicitat aconseguida i les vendes, farien possible que l'aportació econòmica dels socis institucionals no fos gaire important i puntual.

Quant a l'aspecte econòmic ja hem dit que, en principi, hauria de ser assumit per les institucions. Aquestes aportacions permetrien les despeses de constitució, lloguer dels locals, primeres edicions, dotar del mobiliari necessari la redacció i administració i sufragar els salaris d'una plantilla reduïda que considerem imprescindible per possibilitar el nostre projecte. Ampliarem aquest tema tot seguit.

Tot i la precarietat a què obliguen les circumstàncies, les condicions mínimes plantejades ens permetran editar una revista «normal». És convenient no treure al mercat una publicació amb una certa aureòla de projecte marginal, impulsat per una mena «d'economia de guerra» i que crida, per a la seva supervivència tots els interessats en la causa. La normalitat democràtica ha deixat obsoletes certes fórmules molt vàlides i habituals altre temps no tant llunyà. Ara no pretenem, ni ens convé, treure al mercat una publicació amb una aura de clandestinitat. A la llarga l'experiència ens demostra que aquests projectes fracassen, si entenem per fracàs deixar de sortir al carrer en un termini més o menys llarg. A més, la marginalitat provoca que la seva audiència sigui també marginal i reduïda, cas que podem experimentar amb els actuals «fancines».

El projecte que nosaltres proposem entraria plenament en els circuits habituals de distribució i publicitat. Aquesta permanència en el món de les publicacions ens permetria competir-hi, és clar que amb inferioritat de mitjans, i intentar l'èxit per la via d'una transcendència social superior a la que justificaria la seva tirada o la seva periodicitat.

Amb aquest darrer objectiu es palesa que el tractament de les informacions que apareguessin en aquesta revista seria rigorós i documentat intenta, i reunir les condicions de la premsa seriosa que, per les seves característiques, s'oposa o es distancia de la premsa popular.

ELS PROTAGONISTES

Ja hem dit abans que considerem imprescindible l'existència d'una mínima plantilla. Les aspiracions de consolidació i continuïtat d'aquest projecte fan imprescindible el treball d'un mínim equip encarregat de les feines d'administració. A més seria convenient la feina d'una mínima redacció. Aquesta redacció la podrien integrar dues persones, una encarregada de tenir cura de l'edició i l'altra de coordinar les relacions entre el consell de redacció i els col.laboradors.

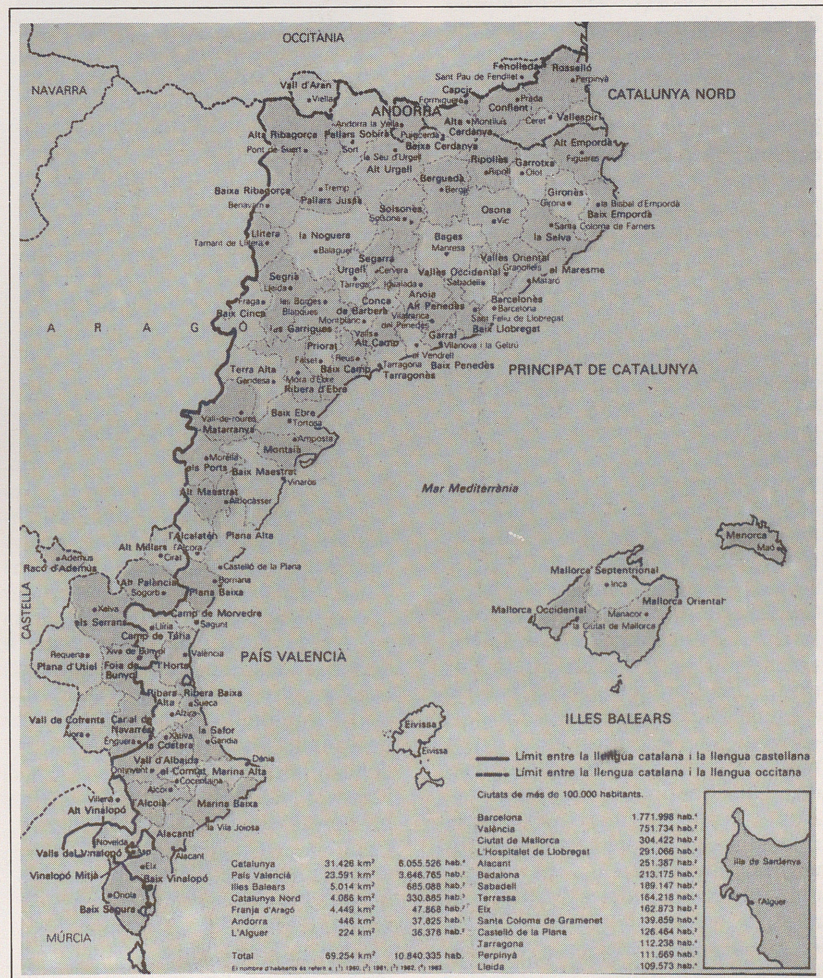
Precisament aquestes dues figures, el consell de redacció i els col.laboradors, serien dos dels protagonistes fonamentals de la publicació.

Els col.laboradors haurien de

ser nombrosos per tal d'assegurar una font important d'informació. Donades les característiques del projecte no seria difícil trobar persones disposades a dur a terme aquesta tasca de la manera esporàdica que s'espera d'un col.laborador.

Quant al consell de redacció, s'hauria d'aconseguir reunir en el seu si tots els corrents que farien possible el projecte. Els representants del món cultural -supervisant el desenvolupament del projecte i aportant la sensibilitat cap a temes d'obligat tractament en una publicació d'aquestes característiques-, els polítics -controlant la destinació econòmica d'uns fons dels quals són responsables- i els periodistes -procurant amb els seus coneixements professionals que la revista no es decanti en absolut de qualsevol altre que es trobi al quosc-

PAÏSOS DE LLENGUA CATALANA

LA PREMSA FORANA DE L'ILLA DE MALLORCA

Maties Garcias Salvà

A- LA PREMSA FORANA A MALLORCA

1-La premsa mallorquina

El sistema informatiu de l'illa de Mallorca, pel que fa a la premsa escrita, és divisible en tres blocs perfectament definits.

En primer lloc tendriem la premsa d'informació general que, amb quatre capçaleres d'aparició diària, es concentra exclusivament a Palma. És el cas de «Diario de Mallorca», «Última Hora», «El Día de Baleares» i «Baleares», els quatre periòdics diaris d'ús gairebé exclusiu del castellà com a llengua vehicular. En conjunt fan una tirada de 60.000 exemplars. Capítol a part mereixen, dins aquest primer bloc, els dos diaris de parla anglesa editats també a Mallorca destinats al turisme exterior.

En segon lloc, cal fer menció del conjunt heterogeni de publicacions especialitzades i de caràcter sectorial que també apareixen totes concentrades a Palma. Aquest grup de publicacions inclou des de la premsa política («Mallorca Socialista» del PSM i «Nostra Paraula» del PCB) fins a publicacions culturals d'iniciativa social o oficial («Lluc» de l'Obra Cultural Balear, «Palau Reial 1» del Consell Insular de Mallorca, «Estudis Baleàrics» de la Conselleria de Cultura del Govern Balear, «L'Ecologista» del GOB, «Madrigal» de la Federació de Corals...), passant per nous mitjans de comunicació com és ara el setmanari «Sovint», de recent aparició i dels butlletins més o menys consolidats de diverses entitats o d'associacions. Aquestes publicacions tenen una periodicitat i un ús del català molt diversificats. Algunes -és el cas del nou setmanari- només hi tenen el nom, en català. D'altres, -«Lluc», «Palau Reial», «Mallorca Socialista», «L'Ecologista»- són íntegra-

ment en la nostra llengua. A l'entremig, s'estén l'ample ventall del bilingüisme més o menys equilibrat i perfecte.

Per últim, i aquest és el centre de la nostra comunicació, ens haurem de referir a això que a Mallorca, d'uns anys ençà, anomenam la premsa forana. És a dir, la premsa de la part forana, la premsa de les comarques i dels pobles de Mallorca.

2- Anàlisi de la premsa forana

Definir la premsa forana com el conjunt de periòdics i revistes de la part forana de Mallorca ha de partir d'una doble consideració: atenent al lloc d'edició de cada un d'aquests periòdics i d'aquestes revistes, i atenent a l'abast local i comarcal dels continguts informatius que aporten.

En definitiva, per classificar una publicació com a integrant o no del conjunt de la premsa forana mirarem si s'edita o no a qualsevol població que no sigui Palma ni el seu terme municipal, i si les informacions, les opinions i els comentaris que aporta tenen una projecció preferentment local o comarcal.

Pel que fa al primer aspecte -el lloc d'edició- no és fàcil que es plan-

tegin gaire dubtes per a identificar una publicació com a premsa forana. Quant al segon -l'abast local i comarcal- convé dir que aquesta projecció dels continguts informatius s'ha de prendre amb un sentit preferencial, però no exclusiu. Sobre això, anotem que, si bé hi ha publicacions que s'autoimposen uns tractaments rigorosament locals (és el cas d'«Algebelí» de Muro), d'altres s'obren sovint a temàtiques d'interès més general -sobretot d'àmbit illenc-, a través de comentaris de caire cultural, polític i social. Els debats sobre la normalització lingüística, la política autonòmica o la recent campanya sobre el referèndum de l'OTAN en són exemples meridians.

Quant a l'àmbit comarcal o local de les publicacions, dins una Mallorca on l'articulació social i institucional en comarques és feble o inexistent, no cal dir que la concreció de mitjans de comunicació locals predomina sobre els comarcals. Tan sols el cas de publicacions manacorines com «Manacor Comarcal», «A tota plana» i «Perlas y Cuevas», i el setmanari «Dijous» d'Inca serien les que tendrien un caràcter realment comarcal. De totes maneres, aquesta projecció supralocal en certa manera els és disputada a mesura que en les poblacions veïnes on incidien van apareixent noves capçaleres d'àmbit local. Ens il·lustra aquesta afirmació l'aparició, aquest darrers temps, de publicacions com «Portocristo» a Portocristo, «Sa Font» a Son Servera, «Revista d'Ariany» a Ariany, dins l'àrea d'influència manacorina, i de «Campanet» a Campanet, «Sa Comuna» a Selva i «Lloseta» a Lloseta, dins l'àrea d'influència inquera.

Hi ha publicacions que abasten tots els nuclis de població d'un terme municipal -«Sa Comuna» de Selva, Biniamar i Caimari; «Pòrtula» de Pòrtol, Sa Cabaneta, Pont d'Inca i Marratxinet-, mentre que d'altres només se centren en

part d'un terme municipal -«Can Picafort» dins el municipi de Santa Margalida- o que agafen porcions de més d'un terme -«S'Arenal de Mallorca» dins Lluçmajor i Palma-. Algunes, fins i tot, constitueixen un cas singular pel que tenen d'element relacionador amb comunitats radicades a l'estranger: «Apòstol y Civilizador» de Petra serveix d'enllaç amb els centres juniperians de Califòrnia; «París-Baleares» relaciona els mallorquins de S'Arracó i Andratx amb els emigrants establerts a França.

Les publicacions de la premsa forana tenen una periodicitat sumament heterogènia que va des dels setmanaris fins a les revistes d'aparició més tost esporàdica, passant pels quinzenaris, les revistes mensuals i les bimensuals, que són -aquestes dues darreres- les més nombroses.

Fent un llistat de les publicacions foranes segons la periodicitat d'aparició, tenim:

Setmanaris: «Manacor Comarcal» (Manacor), «A tota plana» (Manacor), «Dijous» (Inca), «Felanitx» (Felanitx), «Sóller» (Sóller).

Quinzenaris: «Perlas y Cuevas» (Manacor), «Bellpuig» (Artà), «Sant Joan» (Sant Joan), «Sa Pobla» (Sa Pobla), «S'Arenal de Mallorca» (S'Arenal).

Mensuals i bimensuals (algunes amb irregularitats d'aparició): «Apòstol y Civilizador» (Petra), «Flor de Card» (Sant Llorenç), «Llum d'Oli» (Porreres), «S'Encruia» (Deià), «El gall» (Pollença), «Círculo de Estudios» (Alaró), «Es Pi Gros» (Lloret de Vista Alegre), «Es Saig» (Algaida), «Can Picafort» (Can Picafort, Santa Margalida), «Cap Vermell» (Capdepera), «Bona Pau» (Montuïri), «Revista de Sineu» (Sineu), «Santa Bàrbara» (Vilafranca de Bonany), «Lluçmajor de pinte en ample» (Lluçmajor), «Pòrtula» (Pòrtol, Marratxí), «Campanet» (Campanet), «Veïnats» (Calvià), «Lloseta» (Lloseta), «Portocristo» (Portocristo), «Algebelí» (Muro), «París-Baleares» (S'Arracó, Andratx), «Sa Veu de Lluçmajor» (Lluçmajor), «Coanegra» (Santa Maria), «Sal i xeixa» (Santanyí), «Campos» (Campos), «Sa Font» (Son Servera), «Ariany» (Ariany), «Mel i sucre» (Sant Joan), «Sa Comuna» (Selva), «Es Castellet» (Bunyola), «Jussana» (Ses Salines), «Tramuntana» (Petra), «Muro 85» (Muro) i «Castell Llubi» (Llubi).

Un 80% dels pobles mallorquins tenen així la seva pròpia publicació local o comarcal. Només una minoria queda sense.

En conjunt, aquestes publicacions tenen una tirada de 32.000 exemplars, si bé aquesta es distribueix de forma ben irregular entre publicacions modestes que se centren en una tirada de 300 exemplars fins als setmanaris com «Manacor Comarcal» (2.800 exemplars), «A tota plana» (2.000 exemplars), «Dijous» (1.500 exemplars) i «Felanitx» (1.250 exemplars). La tirada mitjana entre el conjunt de les 44 publicacions aquí citades se centra en 727 exemplars.

La publicació més antiga i encara viva és el setmanari «Sóller», fundat el 1885. D'altres publicacions ja han superat el 25 anys. De totes maneres, ha estat entre finals dels anys 70 i durant el que duim dels 80 quan s'ha produït amb major insistència l'esclat de l'aparició de revistes foranes arreu de Mallorca. El restabliment democràtic i l'inici del procés autonòmic, amb tot el que comporten, en relació al franquisme, de major llibertat d'expressió, de dinamització cívica i d'aprofundiment en la consciència lingüística i cultural de les nacions integrades dins Espanya, no deuen haver estat factors aliens a la florida d'iniciatives d'informació i expressió per tota la geografia illenca.

L'heterogeneïtat de les publicacions foranes es manifesta també en la diversa estructura organitzativa que les manté. Així veim com, amb el lligam comú d'una dinamització de la vida del poble respectiu, la premsa forana abraça tant les publicacions darrere de les quals hi ha muntada una estructura empresarial rendible i una plantilla de redactors i treballadors més o menys professionalitzada, fins les publicacions concebudes com a simple instrument d'activisme socio-cultural, al marge de la lògica del benefici i del funcionament professionalitzat. S'inscriuen en el primer dels grups les dues publicacions llançades per l'empresa Edicions Manacor S.A. -«Manacor Comarcal» i «A tota plana», així com «Perlas y Cuevas». A l'altre grup pertanyen el conjunt més nombrós de revistes que -amb més o menys dèficit econòmic i amb casos de superàvit moderat- s'escampen pels diversos pobles de Mallorca. Moltes d'aquestes publicacions surten a llum com a bolletins d'agru-

pacions i clubs, com a òrgans de l'Obra Cultural Balear, com a fulls de l'Església, etc.; d'altres, tan sols ni tenen filiació pública reconeguda perquè són impulsades per grups d'amics o coneguts. Aquests fets, alhora que donen una sana i atractiva espontaneïtat a les publicacions, de vegades són la causa de la seva feblesa i de les constants aparicions i desaparicions que algunes pateixen.

La major part d'aquestes publicacions -actualment 40- estan integrades dins l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca, entitat oficialment creada el 23 de febrer de 1980, després que de 1978 ençà s'haguessin celebrat un seguit de contactes entre representants de les poques publicacions aleshores existents. L'objectiu de l'Associació -segons els Estatuts- és «la representació, gestió i defensa dels interessos comuns de les publicacions periòdiques radicades a la Part Forana de l'illa de Mallorca». Aquesta Associació, el desembre de 1985, ha celebrat el I Congrés, on s'han presentat i discutit cinc ponències sobre la problemàtica comuna de la premsa forana i se n'ha elegit una nova junta directiva.

B- L'ÚS DE LA LLENGUA CATALANA A LA PREMSA FORANA

Una de les preocupacions fonamentals de molts de setmanaris i moltes revistes de la premsa forana ha estat des d'un primer moment la reivindicació i l'ús de la llengua catalana. La qüestió lingüística i cultural -quasi sempre indissolublement unides- han omplert pàgines i pàgines de les publicacions foranes.

1-Us del català a la premsa forana

Segons les dades utilitzades per a la redacció de la ponència «Normalització lingüística i llenguatge periodístic» del I Congrés de l'Associació de Premsa Forana, a les quals afegim les que hem obtingut provinents de les publicacions sorgides d'aleshores ençà, el conjunt de la premsa forana, segons l'ús quantitatiu de la llengua catalana, podria ser dividit en tres sectors:

a- Publicacions amb predomini de la llengua castellana i presència més tost esporàdica del català (arti-

cles d'opinió, articles culturals, cartes, anuncis oficials...). Aquest bloc inclouria 12 publicacions, entre elles els tres setmanaris com «Dijous», «A tota plana» i «Perlas y Cuevas», que en conjunt tiren 7.300 exemplars a la setmana. Es tracta, a més, de tres capçaleres arrelades en els respectius pobles -Inca i Manacor-, que a més a més són pobles grans i industrials. De totes maneres, aquests darrers temps s'ha notat una certa introducció d'articles en català en el si de les publicacions d'aquest grup, a excepció feta de «Perlas y Cuevas», on encara és aclaparadora la presència del castellà i totalment marginal la del català. Un cas a part és el de «París-Baleares», bolletí de l'associació d'immigrants mallorquins a França «Les cadets de Majorque» en el qual l'ús del català és ínfim davant el pes del castellà i el francès.

b- Publicacions amb un 50% de col.laboracions en cada llengua. Inclou tres setmanaris com «Sóller», «Manacor Comarcal» i «Felanitx», el quinzenari «Sant Joan» i cinc publicacions mensuals de pobles més aviat petits. Els setmanaris suara esmentats -alguns de llarga tradició periodística- han evolucionat del des del monolingüisme castellà cap a una creixent presència del català del dins les seves pàgines, fins a aconseguir, si fa no fa, l'actual 50% en cada un dels idiomes en concurrència.

c- Finalment queda el grup de publicacions redactades íntegrament (o gairebé íntegrament, llevat d'algun anunci o alguna carta en segons quins casos) en català. Es l'esplet més nombrós dins el conjunt de la premsa forana: 20 publicacions; també sol ser el de capçaleres més novelles: amb alguna excepció, totes varen néixer durant els anys 70 o i 80; també són les que registren una periodicitat més espaciada: la majoria són mensuals, bimensuals o, fins i tot, d'aparició esporàdica i, algun cop, difícil. Només «S'Arenal de Mallorca» i «Bellpuig» són quinzenaris redactats totalment en català.

A grans trets -la manca d'aparició puntual i constant d'algunes revistes, dificulta una anàlisi global del fenomen- el març del 86 es pot concloure que un 47% de les publicacions foranes utilitza exclusivament el català com a llengua vehicular, un 9'6% són bilingües més o menys perfectes i en un 28% predomina el castellà.

2-Problemes derivats de l'ús del català

Els periòdics forans que han optat per un ús decidit del català s'han hagut d'enfrontar amb un seguit de problemes i amb un munt de qüestions que, dins una societat lingüísticament no normalitzada i sense mitjans de comunicació generals (diaris, ràdio, televisió...) plenament en català, encara esperen solució.

El primer repte és aconseguir una massa de lectors suficient per a fer viable un projecte de comunicació en la nostra llengua. La inèrcia de molts anys de descatalanització lingüística i de despersonalització cultural, la pressió d'altres mitjans de comunicació il·lencs i espanyols en castellà, ... són factors que juguen a la contra en la lluita per a assentar uns lectors en català numèricament suficients i diversificats.

De totes maneres, en aquells pobles on l'ús del català es troba habitualment més estès entre la gent (i és el cas de la major part de poblacions de Mallorca), ha quedat demostrat que és possible fer una premsa local en català, si els promotors saben usar l'habilitat i la constància. La llista de revistes en català i la creixent catalanització de moltes de les altres, així ho demostra. S'ha donat el cas, fins i tot, que en el mateix poble alguna revista totalment en català ha aconseguit arrelar, mentre que la que li feia la competència, gairebé exclusivament en castellà, per una suma de factors s'ensorrava i quedava en un estat quasi-bé agònic. Talment ha passat a Lluçmajor amb les dues publicacions que hi nasqueren -quasi simultàniament- el 1981. Ha estat un triomf d'una revista en català enfront d'una altra que pretenia seguir un esquema diguem-ne tradicional amb fals bilingüisme afavoridor del castellà.

Les publicacions que han optat pel català en exclusiva o com a llengua majoritària solen ser conscients que es troben amb una barrera que els lleva possibilitats d'expansió entre determinat públic analfabet en l'idioma del país per circumstàncies històriques. Ara bé, aquest públic sol ésser moltes vegades el qui té un hàbit de lectura menys arrelat i queda per veure, en conseqüència, si el guany numèric de lectors habituals i constants seria considerable, en el cas de fer-se la publicació en castellà i en detriment del català. Al

cap i a la fi, les publicacions en català exerceixen una labor pedagògica insubstituïble que habitua els lectors encara refractaris i que, amb l'ajut de l'escola i altres mitjans de comunicació, pot incrementar la massa de lectors en català en els pobles mallorquins.

Un altre problema amb què es troben les dites publicacions és la manca de preparació de tota la plantilla de redactors i col.laboradors per a envestir una tasca com aquesta. Això fa que la minoria preparada hagi de doblar els esforços de correcció i reelaboració de la feina feta per altres companys. Especialment problemàtica sol ésser la secció esportiva, per a la qual no és fàcil trobar redactors amb bon domini de la matèria i de la gramàtica i les normes d'ús d'un català periodístic. Per tal motiu, de vegades, aquesta secció sol ésser de les darreres a catalanitzar-se plenament.

Aquest fet ens du a tractar d'un autèntic cavall de batalla per a tots aquells qui es plantegen la necessitat de fer un periodisme popular en català: l'ús d'un nivell estàndard i d'un llenguatge periodístic adequat als continguts que es tracten i als lectors dels pobles de Mallorca. Si es fa periodisme en castellà, els models lingüístics de referència a l'abast del periodista constitueixen un ample ventall de possibilitats. Per contra, si el propòsit és fer ús del català, el col.laborador de la premsa forana veurà mancat d'una completa gamma de diaris i publicacions que li servesquin de referència. I més encara si té la intenció d'usar un català que, sense defugir un nivell estàndard imprescindible i una gramàtica comuna per a tot el domini lingüístic, pretén reflectir les característiques del dialecte insular. L'«Avui», «El Món», «El Temps» i alguna altra publicació són fonts on abeurar-se per agafar exemple de llenguatge periodístic, però no són suficients per la premsa forana de Mallorca, que moltes vegades exigeix solucions lingüístiques específiques, encara sense resposta.

3-Postures davant la qüestió lingüística

A l'hora de debatre i tractar el conflicte lingüístic que pateix la nostra societat i el camí de normalització que s'ha de seguir per a resoldre'l, hi ha bastant unanimitat de criteris entre les publicacions fora-

nes. Si més no, a títol de declaracions públiques.

D'entrada cal remarcar com dins la premsa forana no tenen eco els plantejaments de secessionisme lingüístic que alguns sectors han canalitzat a través de les «Cartes al director» dels diaris de Palma. En els pobles, sembla, no hi ha un anticatalanisme lingüístic actiu i combatiu.

Només en algunes d'aquelles publicacions més castellanitzades s'ha donat cabuda a qualche escrit -una entrevista a un Luca de Tena, certs comentaris sobre les modalitats insulars a la programació balear de RTVE- que reflecteixen un goneillisme tan mancat de fonaments científics com de vertader interès per la defensa de la llengua. Tanmateix és una actitud minoritària.

De totes maneres, la conscienciació i la reivindicació de la catalanitat lingüística de Mallorca i, per tant, la lògica defensa i promoció d'aquest fet és més activa i compromesa en aquelles publicacions que usen el català com a únic idioma de la comunicació.

Per contra, els periòdics que fan menys ús del català ja fan gala d'una adhesió més passiva davant les reivindicacions lingüístiques. En el primer cas, són habituals les campanyes de normalització, els articles amb propostes crítiques, les seccions divulgatives, etc. En les altres revistes, sense que hi faltin totalment, en alguna d'elles, es dona amb més moderació (en algun cas extrem, només si una entitat oficial la subvenciona).

4- Les conclusions del I Congrés sobre normalització de la llengua catalana

En el I Congrés de l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca la qüestió lingüística hi va ser present de manera ben viva. A títol de conclusió, la ponència de «Normalització lingüística i llenguatge periodístic» afirmava que:

«1ª.- La Premsa Forana de Mallorca assumeix la funció que li correspon en l'empresa de normalització lingüística del nostre poble. Les publicacions que la integren s'esforçaran, en la mesura de les possibilitats de cadascuna, a aconseguir en un futur com més pròxim millor l'ús de la llengua catalana com a vehicle normal i habitual d'expressió, i al mateix temps mantendran una línia de contingut encaminada a orientar

la consciència dels lectors cap a un més gran respecte envers la llengua pròpia, evitant tot allò que pugui mantenir els prejudicis que li són contraris i la desinformació respecte del seu origen i identitat.

2ª.- La Premsa Forana és conscient del paper que pot representar en l'establiment d'una tradició de bon llenguatge periodístic, que només un llarg temps de normalitat pot consolidar. En conseqüència, procurarà usar un llenguatge correcte, senzill i natural que tanga un màxim de possibilitats d'anar imitant-se com a model a seguir.

3ª.- Les ajudes de caràcter econòmic destinades a afavorir la normalització lingüística que les publicacions puguen rebre a través de l'Associació seran repartides de manera proporcionada a la presència efectiva del català a les pàgines d'aquelles, d'acord amb uns criteris de computació que s'establiran a tal fi».

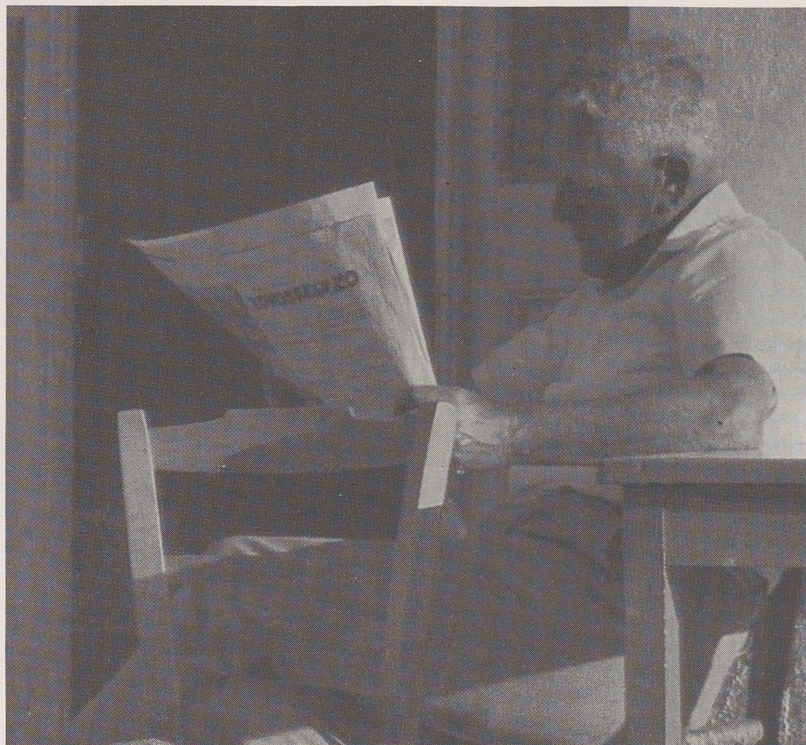
Igualment, en el I Congrés, 28 de les 29 publicacions assistents en els darrers moments de la reunió signaren el següent manifest, que es féu públic per tots els mitjans de comunicació de l'illa:

«Les publicacions que subscriuen el present manifest, reunides al Santuari de Cura amb ocasió del Primer Congrés de la Premsa Forana de Mallorca, en resposta i solida-

ritat amb els moviments i campanyes de normalització lingüística que avui es duen a terme, tant per part d'organismes oficials com per iniciatives d'entitats i particulars, volem fer públiques les resolucions següents:

Reconèixer i assumir el fet que el parlar propi de Mallorca constitueix juntament amb el del Principat de Catalunya i el del País Valencià una sola llengua, com ensenya la ciència lingüística actual i ha proclamat l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, i en conseqüència que la denominació de catalana li és aplicable i adequada, com ho justifiquen el seu origen històric i la configuració actual, sense que això suposi ignorar les peculiaritats pròpies de tota illa i les de cada poble en particular, característiques que en la mesura que responen a una bona tradició idiomàtica mereixen ésser cultivades i tregudes en compte en l'ús de la llengua culta o literària.

Dur a terme un programa conseqüent de recuperació lingüística, adequat a les possibilitats de cadascuna, encaminat a aconseguir, en un futur com més pròxim millor, l'ús de la llengua catalana com a vehicle normal i habitual d'expressió, entenent que la llengua és un element clau de la nostra cultura i per tant essencial per a la nostra realització com a poble».

ELS GABINETS DE PREMSA MUNICIPALS, IMPULSORS DE LA NORMALITZACIÓ

Joana M. Roque i Biel Vilanova

L

a funció dels gabinets de premsa, és, sobretot, fer de pont entre les institucions i els mitjans d'informació. No decideixen -ni han de voler decidir- el que es publica o diu als diaris, ràdio i premsa ni tampoc són tan sols «relacions públiques» o presentadors de les institucions.

Sobretot han de facilitar les informacions i generar-ne de pròpies. Per això podem tenir un paper molt important com a impulsors de la «normalització» de la nostra llengua, sempre que des de les institucions i els mitjans de comunicació hi hagi una resposta.

Tant els ajuntaments com els governs autonòmics, les diputacions o els consells insulars són organismes amb un funcionament complicat i, a vegades, amb una burocràcia d'anys que impedeixen la intercomunicació entre departaments. Sovint, les consultes més simples suposen tota una tramitació innecessària des d'un punt de vista tan sols informatiu. Quan les institucions decideixen crear gabinets de premsa, haurien de tenir molt present que no fan un altre departament «standard», sino precisament tot al contrari, un gabinet des del qual s'ha de tenir una visió global del que es fa a les institucions i prou informació per a transmetre-la als mitjans de comunicació.

Però, per a aquesta funció de «pont» que haurien de complir els gabinets de premsa, les dificultats no neixen sols dels funcionaris. També dels mateixos periodistes que, a vegades, creuen que qualsevol informació s'ha de poder obtenir al moment i de forma completa, que confonen el periodisme d'investigació amb el periodisme de fer via.

Sense entrar en la polèmica

dels carnet de premsa, és important matisar que cap periodista pot deformar la realitat en funció d'uns interessos polítics, econòmics o personals. Encara que l'objectivitat pura i simple no existeixi, hi ha una realitat i uns fets que no es poden intentar tapar des de cap gabinet de premsa. Facilitar les informacions positives no vol dir amagar les que no ho siguin tant. Els gabinets de premsa han de procurar que els periodistes estiguin ben informats i evitar que les institucions sols siguin notícia quan fan alguna cosa insòlita, estranya o irregular. A les democràcies, els qui representen el poble han de respondre de les seves decisions i activitats. I els ciutadans, per a poder exigir han d'estar informats.

La major part dels diaris estan fets en castellà i escriure els comunicats en català és un fet testimonial, que no pot fer canviar mai les actituds de directors de diari o editors a Mallorca. Els únics mitjans que fan programes informatius totalment en català són el circuit regional de televisió i Ràdio Nacional d'Espanya, ambdós des d'una perspectiva molt diferent a la dels mitjans informatius que viuen de la publicitat. Com a entitats públiques dependents del Govern tenen almenys l'obligació o el deure d'emprar les llengües oficials de l'Estat de les Autonomies.

Els gabinets de premsa com a «ponts» entre els mitjans d'informació i les institucions han d'intentar empènyer cap a la normalització total de la nostra llengua i cultura. I sols ho poden fer si existeix aquesta voluntat política a les institucions mateixes. Un gabinet de premsa és molt diferent a una assessoria lingüística. La funció dels primers es transmetre informacions, i a qualsevol institució hi ha moltes més coses a

normalitzar.

De totes maneres, els gabinets de premsa no són organismes ni departaments «standards» que sempre fan el mateix, estiguin a on estiguin. El seu funcionament depèn molt del de cada institució. I de les alcaldies o presidències a les quals treballen. Bàsicament els gabinets de premsa han de procurar que els ciutadans estiguin informats del que succeeix a les institucions, utilitzant mitjans propis com publicitat, revistes, publicacions o programes de ràdio i, a la vegada, facilitant les informacions als mitjans de comunicació aliens. És un camp ample i sempre variable.

Com més grans i complexes són les institucions, més limitada o especialitzada sol ser la funció dels gabinets de informació. Si hi ha molts departaments amb molt de personal, les publicacions i activitats de promoció i imatge, sovint depenen del negociats de cultura o relacions públiques.

I els problemes de difusió o repartiment fan difícil, sino impossible l'edició de revistes o publicacions pròpies.

A aquest article tractam de dos municipis amb característiques i problemes diferents. Ciutat de Mallorca i Calvià. A la vegada, són dos municipis turístics amb una sèrie de trets comuns.

EL MUNICIPI DE CALVIÀ

El terme de Calvià té una extensió de 20.097 quarterades. S'hi troben les viles de Calvià i de Capdeçà i també les zones turístiques de Cas Català-Illetes, Portals Nous, Palma Nova-Magaluf, Son Ferrer, El Toro, Santa Ponça, Peguera i Cala Fornells. Segons un estudi de població fet amb motiu de la cam-

panya d'alfabetització que es du a terme al municipi, a Calvià hi ha menys de dues mil persones nascudes al mateix municipi, devers set mil que varen néixer a la Comunitat Balear, gairebé dues mil que varen néixer a altres Comunitats Autònomes i unes dues mil de nascuts a l'estranger. Aquestes dades corresponen al darrer padró municipal -que ara es renova, però així i tot no hi ha hagut grans variacions. Quan es planteja qualsevol campanya d'informació o comunicació s'ha de tenir ben present que devers el seixanta per cent dels habitants de Calvià varen néixer fora de Mallorca. S'ha, o s'hauria, de començar per ensenyar el català als que no el saben i sovint ni l'entenen.

Calvià és un municipi turístic -de temporada- i els treballadors del sector sovint viuen a barris específics i separats o sols passen alguns mesos de l'any a l'Illa. Els problemes, doncs, són diferents als d'altres localitats amb elevats percentatges d'immigrants, que són, a la vegada residents fixos.

A més a més i segons els antics padrons municipals a Calvià hi ha 2.640 persones que no saben llegir ni escriure i altres 3.967 que tan sols tenen estudis primaris incomplets. Per edats resulta que un total de 3.356 veïns majors de 17 anys es troben a alguna d'aquestes dues situacions, el que representa el 21 per cent de la població total del terme de Calvià i el 26,47 per cent dels que tenen més de 18 anys. Fa algunes setmanes va començar una campanya d'alfabetització al terme, que, segons els esquemes inicials s'havia de fer en català a Calvià i Capdellà, localitats a les quals els que no saben llegir ni escriure o tenen uns estudis molt elementals, són persones majors dedicades a l'agricultura o a les feines de la casa. A les zones de la costa, la campanya es farà en castellà, ja que els seus destinataris són treballadors d'hostaleria no especialitzats i sense o amb molt pocs estudis.

Seria ideal no haver de començar per aquí, que al terme hi hagués una població menys atípica i que normalitzar volgués dir tant sols institucionalitzar i potenciar la llengua de les Illes. Però succeix que un dels municipis més rics d'Espanya, a la vegada, és un dels que es troben amb més deficiències culturals bàsiques. I que tampoc no té l'estructura típica de les ciutats històriques, amb un centre, uns barris i, en general,

un nucli urbà definit. El terme de Calvià té moltes zones turístiques, diferents, distants i poc comunicades entre elles.

Per això, un gabinet o assessoria de normalització tendria molta feina a fer: des d'aconseguir la veritable integració dels treballadors d'hostaleria, fins a fer veure que el turisme no deixarà de venir si troba les retolacions en català. I també normalitzant tota la burocràcia. La campanya d'alfabetització ha tengut una bona acollida, però no tanta com s'esperava. I amb ella s'intenta no sols ensenyar a llegir i escriure, sinó també «dinamitzar» la cultura i proporcionar elements de coneixement de l'entorn, fugint dels esquemes clàssics de l'EGB. Lògicament no hauria de deixar de banda les classes de català per a adults, però per això s'ha de despertar l'interès de la gent a assistir-hi.

L'Ajuntament de Calvià, UGT i FUNDESCOOP són les entitats que, d'una manera o altra, participen a la campanya d'alfabetització. Tothom hi està d'acord. Però, ¿és això suficient?. ¿Com es va arribar a aquesta situació?. El creixement turístic va deixar de banda la cultura i -sovint- el paisatge. Ha arribat l'hora de posar-hi remei. Ja són poquíssims els que creuen que aquells esquemes del passat són els més adients.

Potser algú pensi, ara, ¿i que té a veure un gabinet de premsa a tota aquesta història del desenvolupament, la cultura, el turisme i l'alfabetització?. Doncs, és important tenir-lo present per allò que algú podria definir com a «plantejament de la situació». En una paraula, per saber a quins terrenys ens movem.

L'emissor i el receptor són els elements imprescindibles i bàsics a qualsevol comunicació. I si el receptor no entén el missatge hi ha informació, però no, o no tant, comunicació.

Des del punt de vista periòdic -o informatiu en general- hi ha sempre el problema de com articular el missatge per fer-lo intel·ligible.

I també de si és convenient renunciar a una certa «intel·ligibilitat» -per dir-ho d'alguna manera- per fer que el missatge sigui més digne, sempre -ja és clar- des del punt de vista de l'emissor.

UNA TASCA LLARGA I BEN PLANTEJADA

En concret a Calvià, la tasca de normalització ha de menester una

feina molt i molt llarga i ben plantejada. L'esquema ideal seria que l'Ajuntament pogués «comunicar» el que fa, rebre queixes i suggerències dels veïns, que tothom tengués uns nivells culturals dignes i que la nostra llengua fos l'element bàsic de comunicació. Però, per això, com ja es deia abans, hi ha d'haver una voluntat política clara i facilitats per a dur-la a endavant i, sobretot, que tenguí resultats.

A part de la feina «de pont» de qualsevol gabinet de premsa o comunicació, es poden i s'han d'emprar mitjans propis de comunicació o informació. En concret, a Calvià, s'ha posat en marxa la realització i, més endavant, l'edició d'alguns llibres i, segurament, vídeos, una revista pròpia i també campanyes publicitàries sobre diverses qüestions. Tot això -és ben cert- resulta insuficient i és lògic que a la revista «Veïnats» de Calvià s'hagi denunciat que l'espai destinat al català és insuficient. N'hi hauria d'haver més, com hi hauria d'haver més anuncis als diaris escrits en la nostra llengua.

Així i tot s'ha començat una feina bastant positiva. De moment, amb dos números de la Revista Calvià, s'ha fet palès que no és cert que els veïns de Calvià no s'interessin pel que succeeix al seu entorn. Hi ha hagut nombroses col·laboracions, crítiques, suggerències, felicitacions... I això continuarà. Si la comunicació veritablement funciona, pot succeir que l'emissor rebí -quan es converteix en receptor- una resposta més positiva del que esperava. Un gabinet de premsa, també pot servir per a això, per a reconduir cap a les institucions respostes del ciutadans, en certa manera diferents a les esperades. Encara que sembli tòpic, qualsevol tasca de comunicació ha de fer tenir present que vol trasmetre i a qui va dirigida. I les institucions, democràtiques, creen mecanismes que no són sols d'informació, sinó també de resposta.

Per a la normalització, la tasca de les institucions és molt important i també ho és que hi hagi una exigència, demanda o plantejament de les institucions culturals i dels ciutadans en general, que no sols han de voler estar informats, sinó estar-ho en la seva llengua.

EL CAS DE L'AJUNTAMENT DE PALMA

Les funcions i el camp d'actua-

ció del gabinet d'Informació i Premsa de l'Ajuntament de Palma estan perfectament delimitats per les funcions i el camp d'actuació d'altres departaments de la Institució, al contrari del que sol passar a altres gabinets també dits d'informació i premsa però que, de fet, tenen un camp d'actuació molt més ampli pel fet que pertanyen a institucions les dimensions de les quals no permeten de mantenir un departament per a cada una de les funcions.

Aquest fet condiona totes les activitats i els programes que el gabinet pugui dur a terme en el camp de la normalització lingüística. L'existència d'un Servei d'Assessorament Lingüístic dependent del Negociat de Cultura, que té com a funció específica la de fer cada vegada més normal l'ús de la llengua catalana a tots els nivells de l'administració municipal, suposa un element fonamental que delimita les funcions del gabinet de premsa i suposa alhora un ajuda decisiva perquè aquestes es puguin dur a terme amb les garanties de correcció necessàries i amb coherència amb el que és una política global de la institució en matèria de normalització lingüística.

També delimiten i al mateix temps complementen el paper del gabinet en el camp de la normalització les activitats i els programes d'altres departaments de l'administració municipal com el d'Educació, especialment a través del Departament de Dinàmica Educativa, el de Joventut, els Serveis Culturals, etc., ja que cada un d'ells amb coherència amb la política global de la Institució, duu a terme activitats que de manera més o menys directa promouen a diferents nivells l'ús de la llengua catalana a distintes barriades de la ciutat de Palma.

INFORMACIÓ I PUBLICITAT

El camp d'actuació del Gabinet de Premsa de l'Ajuntament de Palma queda limitat, per tant, a tot allò que són relacions amb els mitjans de comunicació en els seus vessants de Publicitat i Informació; i a aquests camps es limita també, lògicament, la possibilitat d'incidir en el procés de normalització lingüística.

Per ordre de major a menor possibilitat d'incidència del gabinet en la decisió sobre la llengua a utilitzar, les activitats que habitualment es duen a terme són: campanyes de publicitat, publicitat oficial, espais i

programes informatius propis a diferents mitjans i canalització d'informacions.

PUBLICITAT AL CARRER

Per als qui no són massa puritans, el nivell d'utilització de la llengua a la publicitat, tal vegada més fins i tot, que a la literatura d'alta volada o als mitjans informatius, constitueix un indicador del grau de normalització d'una llengua. La presència al carrer de tanques publicitàries en català és, tal vegada, la màxima expressió d'aquest indicador.

Gràcies a la política de l'Ajuntament de Palma, executada en aquest cas pel Gabinet d'Informació i Premsa, la presència de tanques en català als carrers de Palma és pràcticament permanent al llarg de tot l'any. Segons les dades facilitades per l'empresa concessionària de l'exploració dels espais publicitaris als carrers de Palma, de les 500 tanques instal·lades devers unes 50 mostren eslògans en català. El pes de la publicitat institucional de l'Ajuntament de Palma en aquest percentatge és decisiu. De fet, pràcticament de cap a cap d'any estan ocupades per publicitat municipal, sempre en català, les 25 tanques de què disposa l'Ajuntament de forma gratuïta. En moltes èpoques de l'any aquestes no són suficients i es contracten, per a transmetre diferents missatges, altres espais.

ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

La unitat de campanya que es pretén aconseguir duu a la repeticó d'eslògans i missatges als diferents mitjans aprofitant els espais publicitaris que en cada cas es contracten. Si no fos més que per això ja s'exploraria que en totes les campanyes dissenyades des del gabinet de premsa s'utilitza el mateix idioma, el català. A més d'això, s'ha de tenir en compte la política de l'Ajuntament de suport al procés de normalització. En definitiva, la presència de la publicitat institucional de l'Ajuntament de Palma a les diverses campanyes que es duen a terme cada any constitueix un percentatge molt elevat de la publicitat que es fa en català a Palma.

PUBLICITAT OFICIAL

A més de la publicitat dissenyada pel mateix gabinet, aquest té com

a funció la d'elaborar i canalitzar els anuncis oficials que emeten els diferents departaments de l'administració municipal. No es pot dir en aquest cas que la normalització sigui un objectiu plenament aconseguit. La manca de temps i les dificultats d'alguns departaments a l'hora de redactar els anuncis vencent l'hàbit de fer-los en castellà fa que encara surtin de tant en tant anuncis oficials redactats en castellà. Aquests són, però, de cada vegada menys.

La voluntat de normalització de la llengua pròpia no pot fer oblidar, però, la necessitat que els missatges de l'Ajuntament siguin entesos per tots els ciutadans, castellanoparlants inclosos. Per aquesta raó, a l'hora de redactar els missatges o d'idear els eslògans es té en compte la necessitat que aquests siguin intel·ligibles fins i tot per a aquelles persones que tenguin dificultats per a entendre perfectament el català.

ESPAIS I PROGRAMES PROPIS

L'Ajuntament de Palma, a través del seu gabinet de premsa, no descarta la possibilitat de produir espais informatius i culturals propis a diferents mitjans de comunicació. Aquesta possibilitat es concreta, en aquest moment, en la realització de tres programes setmanals de ràdio, a més de la producció de diferents vídeos sobre temes puntuals. El criteri en aquests casos és que s'utilitzi sempre que sigui possible el català en les diferents produccions. Aquest criteri no pot ésser, però, excessivament rígid ja que en molts casos es necessita la col·laboració de terceres persones que no sempre estan en disposició de poder expressar-se en la nostra llengua.

CANALITZAR INFORMACIONS

En el camp de la informació pròpiament dita, el paper del Gabinet de Premsa és el de canalitzar informacions que després seran objecte de tractaments diversos pels diferents informadors i responsables dels mitjans de comunicació abans que arribin als destinataris finals, que són els ciutadans.

Aquesta canalització es produeix en ocasions de forma oral, bé informant directament els informadors o bé posant-los en contacte amb les persones que poden donar la informació; concertant entrevistes, convocant rodes de premsa, etc. En altres ocasions, la informació es

transmet per escrit i es trameten als diferents mitjans notes informatives o comunicats més o menys elaborats.

En tots els casos es manté el criteri d'utilitzar el català sempre que no hi hagi obstacles insalvables tant pel que fa a la persona que ha de donar la informació com a l'informador que l'ha de rebre.

La utilització, per part dels diferents mitjans, de les informacions que se'ls trameten redactades en ca-

talà és molt diversa segons els casos. Habitualment, aquestes informacions són objecte de reelaboració abans de la seva publicació als diaris. Aquesta reelaboració suposa sempre la traducció al castellà, traducció que es produeix també en els casos en què la reproducció de la informació és quasi literal.

Els informatius de ràdio d'àmbit local són, en la seva major part, bilingües o en català. Això possibilita l'emissió de les informacions tal

com es trameten i la recollida de les declaracions formulades en català.

Finalment, pel que fa a Televisió, cal dir que l'únic informatiu d'àmbit local s'emet íntegrament en català; per això no sols és perfectament viable la tramesa de les informacions per part del gabinet en aquest idioma sinó que, fins i tot, resulta convenient si es vol que es mantengui el contingut i també la redacció del missatge que l'Ajuntament vol fer arribar als ciutadans.

esser un obstacle per a la normalització en el medi administratiu.

Ja hem fet esment, en parlar de les activitats, de la situació real de la llengua catalana en l'àmbit d'ús interior del Consell de Mallorca i també, com se'n despenia la necessitat d'explicitar i de concretar la voluntat institucional de portar a cap l'extensió de l'ús de la llengua en aquest àmbit. Per això el Consell de Mallorca té en curs d'elaboració un Reglament de Normalització Interna que determinarà de forma clara, precisa i exhaustiva quins documents i quins escrits (impresos, actes, comunicats, certificacions, anuncis, etc.) es faran obligatòriament en català. Aquest reglament preveurà l'aplicació cronològica tant en relació als diversos

tipus de documents com en relació als diversos negociats i centres del Consell. També en funció de l'aplicació del reglament es preveuran els funcionaris amb coneixements de català que es necessiten i, en conseqüència s'organitzaran les classes de català que en una primera fase només es faran amb l'objectiu esmentat. A termini més llarg tots els funcionaris s'hauran de reciclar. També s'hi preveurà un mecanisme de seguiment i de correcció de les desviacions entre els objectius cronològics i la realitat constatada. Finalment i encara que tenguem un abast extern també es preveurà la llengua de les publicacions, anuncis, opuscles, programes, cartells, etc. publicats pel Consell.

La idea d'impulsar la normalització a l'administració municipal, el Consell la té ben present. De fet, ja hi havia la intenció i així s'ha decidit, d'iniciar els contactes per tal d'endegar la normalització lingüística d'una manera coordinada a tota l'Administració Local i, si bé s'ha considerat prioritari avançar primer en la normalització interna del Consell, continua figurant entre les accions a emprendre properament.

Aquest article coincideix essencialment amb una part de la comunicació dels Consells i les Diputacions a presentar a Lleida.

Entrada al edifici del Consell Insular.

UNA VISITA A LA BIBLIOTECA CATALANA DE LA UNIVERSITAT DE FRANKFURT AM MAIN

María de la Pau Janer Mulet
(La Ciutat de Mallorca, hivern 1986)

A

la ciutat de Frankfurt am Main, en el centre d'Europa, es troben més de dues-centes biblioteques científiques, entre elles la Biblioteca Central Alemanya i la Biblioteca Universitària de Frankfurt, en un quilòmetre quadrat que aglutina més de dotze milions de volums. La Biblioteca Universitària és completada per les distintes biblioteques dels departaments de la Johann-Wolfgang-Goethe-Universität; entre les diferents seccions en què es divideix el departament de Filologies Modernes, el Fachbereich IO, hi ha l'Institut de Llengües i Literatures Romàniques. Aquest Institut té biblioteques distintes per a cada una de les filologies que uneix; l'àrea de la Biblioteca Catalana s'ha convertit, gràcies a la iniciativa singular del Prof. Dr. Tilbert D. Stegmann, en la col·lecció més important de llibres i revistes catalans fora del territori lingüístic català; va ser fundada l'any 1981 i ara ja compta amb més de nou mil llibres i revistes de cent noranta editorials i més de tres-centes altres entitats editores. La major part dels volums són donacions de més de dos-cents organismes de Catalunya, València i les Illes Balears; entre ells es poden destacar la Generalitat de Catalunya, l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, que cada any regala a la biblioteca els llibres exposats a la Fira del Llibre de Frankfurt, importants entitats bancàries com la Caixa de Pensions, la Banca Catalana, el Mas Sardà i el Banco de Bilbao, i quatre Ajuntaments, el de Ciutat de Mallorca, el de Calella, el de Lleida i el d'Olot, que han enviat periòdicament les seves publicacions a Frankfurt. Són també importants les aportacions de l'Obra Cultural Balear i de diversos autors i editors. L'any 1984 també hi hagué grans donacions de la Biblioteca Universitària

Castanyer ofert per la Generalitat a la Biblioteca Catalana de Frankfurt.

de Barcelona i de la Universitat Autònoma. Un any més tard, el sis de juny de 1985, es va inaugurar oficialment la biblioteca. El seu objectiu principal és col·leccionar totes les obres publicades en llengua catalana per al servei dels investigadors i estudiants dels Països Alemanys. Durant la meua visita a aquesta biblioteca, vaig poder constatar la presència de les obres dels escriptors illencs, des de Ramon Llull a les publicacions dels anys vuitanta del nostre segle.

El català s'estudia a moltes universitats alemanyes; a la de Frankfurt, a més del Prof. Dr. Tilbert D. Stegmann, catedràtic de filologia romànica i professor de literatures hispàniques, la Prof. Dr. Brigitte Schlieben-Lange imparteix cursos de sociolingüística catalana als estudiants catalanòfils. Cal assenyalar que l'interès pel català és sempre creixent; el nombre d'estudiants que treballen sobre temes catalans augmenta cada semestre més. Actualment són ja quasi cinquanta les tesis doctorals o de llicenciatura que estan acabades o en vies de realització; els temes són tan diversos com

el sistema verbal de català, la qüestió sociolingüística en la Catalunya Nord i Andorra, qüestions relatives a l'Alguer o al País Valencià. Bastants treballs s'ocupen de les Illes i la seva literatura, com p. e. la tesina recentment acabada de Silvia Oeckel «L'obra narrativa de Carme Riera i l'evolució autòctona del gènere narratiu en els Països Catalans des del segle XIX». Hi ha també altres treballs de literatura on s'aprofundeix en les obres d'alguns escriptors catalans; podem trobar estudis des de Ramon Llull a Llorenç Villalonga.

A més a més, s'han de destacar actes com les «Setmanes Catalanes de Berlín» (1978), les «Setmanes Catalanes de Karlsruhe» (1983) i les «Jornades Catalanes de Frankfurt» (1985) que foren grans manifestacions públiques d'aquest interès constant per la nostra cultura. Durant les Setmanes Catalanes de Karlsruhe es fundà la «Deutsch-Katalanische Gesellschaft» (Associació germano-catalana) per tal d'activar i coordinar els estudis catalans i organitzar col·loquis científics. Aquesta associació compta ja amb més de dos-cents cinquanta membres; en són presidents d'honor Ramon Aramon i Serra, Antoni Badia i Margarit, Francesc de Borja Moll i alguns catedràtics alemanys de catalanística.

S'ha de recordar també que l'interès pel català a Alemanya no és recent; una bibliografia de llibres i articles sobre temes catalans fets a Alemanya des del segle XV, preparada pel Prof. Stegmann, reuneix més de dues mil indicacions. També és important la promoció, cada vegada més intensa, de traduccions de literatura catalana a l'alemany; ja s'han publicat tres obres de Mercè Rodoreda i «Pell de brau» de Salvador Espriu, a més alguns assaigs de sociolingüística catalana. Es prepara la traducció de «Tirant lo Blanc».

A més està en curs d'elaboració un gran diccionari català-alemany i una guia artístic-turística també dels Països de parla catalana. Per als estudiants alemanys que es decideixen a conèixer les terres sobre les quals treballen, s'organitzen excursions científiques. Des de Frankfurt am Main s'han organitzat tres excursions, una al Principat, una altra a Catalunya Nord i una tercera, en l'estiu de 1984, a Mallorca. Aquestes visites permeten aprofundir sobre la realitat cultural i motivar els universitaris alemanys en l'estudi del català. Hem d'esperar que els investigadors alemanys i també els dels altres països d'Europa s'interessin sempre més per la nostra tradició cultural i que es duguin encara a terme molts de treballs que en possibilitin la comprensió.

Nota: L'adreça de la Biblioteca Catalana és la següent: Institut für Romanische Sprachen und Literaturen der J. W. Goethe-Universität Frankfurt am Main, Gräbstrasse 76 (Postfach II 19 32), D-6000 Frankfurt am Main II.

Escrits usats :

Quintana, Artur/Stegmann, Tilbert D.: *Buchbestände zur katalanischen Sprache und Literatur im deutschen Sprachgebiet / Fonts bibliogràfics de llengua i literatura catalanes als països de llengua alemanya* (pàgina mecanografiada, sense any)

Schönberger, Axel / Stegmann, Tilbert D.: «Katalanistische und okzitanistische Publikationen und Aktivitäten (1976-1983) aus dem deutschen Sprachbereich», *Romanische Forschungen*, 96 (1984) 278-292

Stegmann, Tilbert D.: *Frankfurt: Un centre per a estudis catalans*, 1985 (pàgina mecanografiada)

Stegmann, Tilbert D.: «Die 'Jornades Catalanes de Frankfurt 1985'», *Hispanorama*, 41, (1985), 14-17

S.N.: «Bucher-Spende», *Uni-Report* (Frankfurt/Main), 18 de novembre de 1982

S.N.: «900 llibres: Ampliació de la biblioteca catalana de Frankfurt», *Avui*, 21 de Novembre de 1982

S.N.: «Sis-cents llibres per a la Biblioteca Catalana: Donació dels editors catalans a la Universitat de Frankfurt», *Avui*, 1 de Novembre de 1983

S.N.: «Spende für Bibliothek, Uni-

El centre de la Universitat de Frankfurt.

Report, (Frankfurt/Main), 23 de Novembre de 1983

S.N.: «Arran d'una crida: Llibres per a la Biblioteca Catalana de Frankfurt», *Avui*, 25 de gener de 1984

S.N.: «Donación de libros catalanes para una biblioteca alemana», *El País*, 25 de gener de 1984

S.N.: «Geschenk für die Uni», *Abendpost/Nachtausgabe*, 14 de febrer de 1984

S.N.: «Gesamtwerk von Josep Pla für die «Biblioteca Catalana»», *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 14 de febrer de 1984

S.N.: «Paquets amb llibres catalans a la Biblioteca Catalana (Frankfurt)», *Avui*, 1 de març de 1984

S.N.: «Inauguración oficial de la Biblioteca Catalana de Frankfurt», *El País*, 23 de març de 1985

S.N.: «III. Deutsch-Katalanisches Jahreskolloquium», *Uni-Report*, (Frankfurt/Main), 22 de maig de 1985

S.N.: «Kolloquium und katalanische Kastanie: Die «Biblioteca Catalana» wird offiziell eröffnet», *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 3 de juny de 1985

S.N.: «Eine Esskastanie zur Bibliothekseinweihung», *Frankfurter Rundschau*, 5 de juny de 1985

Popescu, Valentín: «Apertura en Frankfurt de una biblioteca catalana integrada por 20.000 libros», *La Vanguardia*, 6 de juny de 1985

S.N.: «Rigol inaugura la biblioteca catalana de Frankfurt», *Avui*, 7 de juny de 1985

Popescu, Valentín: «El centro, dota-

do con 20.000 volúmenes, ha sido promovido por Tilbert Stegmann: Rigol inauguró la mayor biblioteca catalana situada fuera de la península Ibérica», *La Vanguardia*, 7 de juny de 1985

S.N.: «Katalanische Kultur auf Frankfurter Boden verpflanzt: Kolloquium zur Eröffnung der «Biblioteca Catalana» in der Universität», *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 8 de juny de 1985

S.N.: «Spanisches Grün an der Uni: Geschenk zur Einweihung der 'Biblioteca Catalana'», *Neue Presse*, 9 de juny de 1985

Jerzembek, Manfred: Cincuenta romanistas alemanes realizan tesis de tema catalán: Til Stegmann: La viacidad del concierto cultural europeo requiere la voz catalana», *La Vanguardia*, 12 de juny de 1985

S.N.: «In Frankfurt: Biblioteca Catalana», *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 13 de juny de 1985

Romagosa, Matilde: «Un castanyer català a Frankfurt», *El Llamp*, 27 de juny de 1985.

